

AKTUALNO Vprašanje

Na Občinskem ljudskem odboru v Kranju smo se te dni pozaniali, kako je upravni odbor Sklada za kreditiranje stanovanjskih hiš razdelil kredite posameznim posilcem in zakaj je to napravil z dvomesечно zamudo. Dobili smo naslednje pojasnilo:

Kreditov nismo mogli dodeliti interesentom prej zaradi tega, ker so bila vsa sredstva blokirana. Sele zdaj se je pokazalo, da je njihov dotok dovolj velik in da sklad lahko razdelimo. Zasebnim graditeljem smo letos dodelili 11 milijonov 13.000 dinarjev. Prvenstveno smo upoštevali fazo gradnje, lokacijo hiše, stanovanjske razmere posilca in delno tudi nje-

govo sodelovanje v NOB oziroma sedanje družbeno udejstvovanje. Prošnje smo ugodili 26 posilcem, vseh interesentov pa je bilo nekaj nad 100, ki so prosili za okoli 60 milijonov dinarjev posojila. Za družbeno gradnjo je bilo letos na razpolago 40 milijonov dinarjev. Od tega je dobil Zavod za stanovanjsko in komunalno gradnjo 21 milijonov, 15 milijonov pa »Tiskanina« za dograditev vrstnih hiš v Stražišču. Ostanek je namenjen za pokritje manjših del. Stanovanjske skupnosti bodo dobile 2 milijona dinarjev, brž ko bodo predložile potrebne elaborate. Stanovanjske zadruge kreditov letos ne morejo dobiti, ker še nimajo urejene lokacije.

Na Jesenicah so razdelili za izdave stanovanjskih hiš individualnim graditeljem 10 milijonov dinarjev kreditov. Prošnje so ugodili približno 40 posilcem. Posojilo so dobili predvsem tisti, ki imajo že največ zgrajeno in so zaprosili za čim manjšo vsto. Kredit so prejeli že sredi leta. Tudi podjetja so dobila za gradnjo stanovanj precej sredstev, in sicer: Zelezarna 105 milijonov, železniško transportno podjetje 26 milijonov. Podjetje za vzdrževanje prog 10 milijonov, Trgovsko podjetje Zarja 12 milijonov, Gradbeno podjetje »Sava« Jesenice 10 milijonov, hišni svet 5 milijonov dinarjev.

-ey

AKTUALNO Vprašanje

PROIZVODNJA NARAŠČA

Parlamentarne počitnice so naredile svoje. Čutiti jih je bilo tudi v Kranju, saj je bržas dopustniško obdobje vplivalo tudi na to, da je bila torkova seja Okrajnega ljudskega odbora pravzaprav tiba in prav nič vzemljivla, dasiravno bi se dalo predvsem o prvi točki dnevnega reda — o poročilu o polletni izvršitvi proizvodnega plana industrije ter izvoza industrijskih izdelkov podjetij iz kranjskega okraja — marsikaj razpravljati in marsikaj priponiti!

Vse industrijske panoge razen kovinske, papirne, grafične ter industrije gradbenega materiala so izpolnile svoje proizvodne obveznosti za prvo polletje. Medtem ko na Zavodu za planiranje menijo, da bo industrije gradbenega materiala, papirna ter grafična industrija lahko polletni zaostane nadoknadila v drugem polletju, pa je najbolj zaskrbljajoče stanje v kovinski industriji. Po izjavah vodilnih uslužencev in strokovnjakov podjetij kovinske industrije lahko sodimo, da ta gospodarska panoga v celoti letosnjega družbenega plana, tako po količini kot po vrednosti, ne bo doseglj.

Najbolj pereče je stanje v podjetjih »Kovinare« Kranj, »TIO« Lesce, ter »SKIP« iz Škofje Loke. Ta podjetja so bila še pred kratkim reorganizirana in se še niso v celoti znašla na tržišču. Zaradi tega je Okrajni ljudski odbor na seji sklenil, naj svet za industrijo in obrt OLO podrobno proučiti pro-

izvodno ter finančno stanje v teh podjetjih in na prihodnji seji Okrajnega ljudskega odbora predlagati ustrezena ukrepa, ki naj bi pripomogli k sanirjanju gospodarskega poslovanja.

Saopščenje drugi problemi. Tudi Zelezarna Jesenice v drugem polletju ne bo doseglj planirane količinske proizvodnje, ker se je v juliju zlikom glavno stojalo proge v valjarni 2400. Menijo sicer, da bodo okvaro lahko popravili do 10. septembra, toda izgubljene proizvodnje ne bo moč nadoknadi. Zelezarna bo izdelala približno 2500 ton manj debele pločevine ter 80 do 100 ton širokih hladno valjanih trakov.

Tudi v lesni industriji ni stanje, kdo ve kako ročnato. Za planirano proizvodnjo zaostaja predvsem podjetje »Roleta« iz Kranja, ki je moralo prenehati z izdelavo šolskega pohištva, za katero ji primanjkujejo naročilci. Tovarna finega pohištva iz Tržiča pa ni dosegla planirane višine proizvodnje prav tako zaradi okvare stroja za brizganje politure. — V Tovarni lepenke v Tržiču niso mogli dosegli predvidenega količinskega plana, ker je zaradi nezadostnega dotoka vode v posameznih mesecih primanjkovalo podjetju električne energije. Podjetje bo to pomanjkljivost odstranilo, ko se bo priključilo, predvidoma še oktobra, na omrežje DES.

Industrija gradbenega materiala, ki je v celoti najbolj pod ravnijo planirane proizvodnje, ni mogla izpolniti svojih obveznosti predvsem zaradi sezonskega značaja proizvodnje v opekarneških podjetjih, ki ne razpolagajo z ujemimi sušilnicami. Podjetje »Marmor« iz Hotavelj — pa še ni prejelo investicijskega posojila za nabavo mehanizacije v kamnolomu, s katero je računalo pri določitvah letosnjega proizvodnega plana.

Klub vsem težavam kranjskega okraja, sodijo odgovorni strokovnjaki pri Okrajnem ljudskem odboru, da bo letosnjí družbeni načrt v celoti izpolnjen in z ozirom na dinamiko proizvodnje v drugem polletju, celo presežen.

Odborniki so se seznanili na omenjeni seji le z izpolnitvijo polletnega plana industrijskih podjetij, medtem ko pokazateljev za vse druge gospodarske panoge, okrajni zavod za planiranje še ni mogel zbrati. Bo pa to storil do prihodnje seje Okrajnega ljudskega odbora, ko bodo razpravljali o izpolnitvi polletnega plana celotnega gospodarstva Gorenjske.

I. A.

GLAS GORENJSKE

GLASILLO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETNO X. ŠT. 67 — CENA DIN 10.—

Kranj, 30. avgusta 1957

Pred volitvami v občinske ljudske odbore

Do volitev ni več daleč

zato morajo organizacije SZDL s temeljitimi pripravami pričeti čimprej

Po odkolu republiškega Izvršnega sveta bodo na območju LR Slovenije volitve v nove občinske ljudske odbore od 20. do vključno 27. oktobra letos. 20. oktobra bodo volitve v občinske zbrane, 26. oktobra v zbrane proizvajalcev v industrijski, 27. oktobra pa v kmetijski skupini. Z novim zakonom se ustavljajo namreč tudi pri občinskih ljudskih odborih zbor proizvajalcev kot organ neposredne udeležbe proizvajalcev v upravljanju občine.

Do volitev torej ni več daleč, posebno še, če upoštevamo, da je rok za vlaganje kandidatur 29. september oziroma 6. oktober. Kandidiranje pa je nedvomno najvažnejši akt v pripravah na volitve.

Zbri občinkov za predlaganje kandidatov bodo morali biti torej v drugi polovici septembra in nas od njih ločijo le še trije tedni. Organizacije Socialistične zveze nimajo časa na preostajanje, če hočejo res dobro pripraviti predvolilne sestanke in zagotoviti zadostno udeležbo volivcev. Predvolilni sestanki ne bodo smeli biti samo priložnost za formalno kandidiranje posameznikov, marveč bodo morali biti forum, na katerem se bodo volivci temeljito — s širšega obzora — pomenili o naši dosedanji poti in

naši poti naprej. Tako tudi izbira kandidatov ne bo samo formalna. Izbralo se bo pač take ljudi, ki bodo po mnenju večine volivcev najbolj ustrezeno izpolnjevali naloge, ki jih bodo občinski ljudski odbori v prihodnje imeli.

Občinski ljudski odbori so se že dolglej — dve leti po uvedbi novega komunalnega sistema — uveljavili kot osnovna ekonomsko - družbenega celica naše državne ureditve. Ceprav se ta sistem še ni ustalil, so vendar dosegli že ugodni rezultati. Posebno se je močno razmahnil in izpopolnil sistem družbenega upravljanja. Izboljšalo se je delo samoupravnih organizacij, svetov pri ljudskih odborih, pa tudi delo upravnega aparata. Zveza med občinskimi ljudskimi odbori in neposrednimi proizvajalcji se je okreplila in so se že jasneje začeli kazati obrisi bodoče občinske skupnosti proizvajalcev, ki jih ne bodo več delili tovarniški zidovi. Bolj in bolj se pazi na demokratičnost in zakonitost v poslovanju ljudskih odborov. Nove občine so se tudi teritorialno ustalile in v zadnjem času ob nekaterih upravno-teritorialnih spremembah v Sloveniji na Gorenjskem ni prišlo do nikakršnih pobud, naj bi se spremenile meje občin.

Novi občinski ljudski odbori bodo

moralni še hitreje in uspešneje razvijati pobudo v teh smereh. Imeli pa bodo razen tega še težko naložo, da v okviru splošnega perspektivnega plana pripravijo perspektivni plan razvoja za svoja območja, in sicer predvsem s stališča izboljševanja življenja delovnega človeka.

To so jasne naloge novih občinskih odbornikov. Tiste, ki bodo le-te sposobni uresničiti, je treba kandidirati na zborih volivcev.

Priprave na letosnje volitve občinskih ljudskih odborov potekajo v sorazmerno ugodnem zunanjem in notranje-političnem vzdružju kot kdajkoli doslej. Na mednarodnem področju se kljub nekaterim zapletom vendarle kažejo jasni znaki konsolidacije. Ob tej ugotovitvi vsekakor ne moremo mimo vloge, ki jo je pri tem odigrala zunanjja politika Jugoslavije. Njeni naporji, da bi se ohranil mir in zagotovil enakopravno sodelovanje med vsemi državami, so očitni. V zadnjem času je pomemben uspeh, ki ga je zabeležila jugoslovanska zunanjja politika predvsem izboljšanje odnosov s Sovjetsko zvezo na osnovi enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve.

V naši gospodarski dejavnosti lahko letos ugotovimo prav tako napredok, predvsem v boju za izboljšanje življenjskega standarda delovnega

človeka. Prejšnja leta smo lahko ugotavljali, da se osnovne življenjske potrebščine dražijo mnogo hitreje, kot so se povisile plače. Življenjski standard delovnega človeka se je nizal. Konč lanskega leta, predvsem pa letosnje leto, pomeni v tem pogledu bistveno prelomnico. Realen dvg življenjskega standarda delovnega človeka je v tem obdobju očiten. Po podatkih, ki veljajo za prvo polletje 1957. leta za vso Slovenijo, se je zaposlenost povečala za 4 %, proizvodnja za 14 %, plače prav tako za približno 14 odstotkov (v našem okraju celo za 28 %), medtem ko so se cene na drobno povisile le za 3 %. Cene industrijskih proizvodov so ostale na enaki ravni kot lani, medtem ko so se cene kmetijskih pridelkov zvišale za 7 %, obrtniških storitev pa celo za 13 %. Ob 28 % povisjanju plač v okraju so se povprečno življenjski stroški družine povečali le za 4 %!

Letos se je začel po vseh občinah znatno intenzivneje reševati tudi stanovanjski problem. Vse občine finansirajo iz lastnih stanovanjskih skladov zidanje mnogih novih stanovanj. Investicijska izgradnja v Sloveniji je letos za 41 % večja kot lani in istem obdobju, od tega pa večina odpade na stanovanjsko in komunalno gradnjo, katere nosilci so v glavnem občine.

(Nadaljevanje na 2. str.)

V rojstnem kraju bohinjskega sira

Ko mleko pomoljejo, ga v sirarni najprej stehata (levo zgoraj). Potem ga zlijajo v kotel, kjer mleko segrevajo, da se sesiri (spodaj). Preden je sir gotov, mora iti še v solno kopel (desno zgoraj). — Reportažo o bohinjskih sirarnah in planšarjih berite na 7. strani.

naš razgovor

OBČUTEK JE VELIKO VREDEN

Franc Muznik, doma s Primorskega, je že šest let carinik. Njegova »matična luka« so sicer Jesenice, vendar, če je kje potrebna pomoč, ga poklicujejo tja, kamor je treba. Sedaj je že 14 dni na Ljubljalu.

»Verjemite mi,« je dejal, »naša služba je precej naporna. Le vsake štiri dni sem po dve uri prost. In še takrat, če vidiš tovariša, da ima polne roke dela, ga ne moreš gledati, ne da bi mu pomagal...«

Pogovor v carinskem bloku je pač moral namesti tudi na letošnjo turistično sezono. V začetku so bila mnrena o uspešnosti letošnje turistične sezone dokaj deljena. Franc Muznik meni o njej takole:

»V začetku je sicer res slabko kazalo, toda v avgustu je bil načel tujičev tako velik, da mislim, da bomo letos dosegli rekordno število tujičev. Tudi najuspejša sezona leta 1955 se ne bo mogla kosati z letošnjo.«

Za Muznika pravijo, da ima neverjeten občutek, s katerim ugotovi, ali namerava oseba, ki je na carinskem pregledu, tihotapiti ali ne.

»Ne vem, toda že po obrazu spoznam tihotapca. Priznam, pri tem je tudi nekaj sreče...«

Tihotapstvo se je po statistiki naših carinskih blokov dokaj zmanjšalo. Muznik trdi, da v prvi vrsti zaradi truda carinikov, ki so odkrivali take ljudi. Le-ti so prišli do spoznanja, da se v Jugoslavijo ne splaća več tihotapiti, mimo tega pa je že moč tudi pri nas dobiti vrsto blaga za širšo potrošnjo, ki je bilo pred leti za naše ljudi še interesantno, sedaj pa ga je moč že kupiti v trgovinah.

To je seveda razveseljivo... Toda...

»V štirinajstih dneh, kar sem na Ljubljalu, sem ugotovil, oziroma načel, da tako želite, v avtomobilskem sedežu nekega Avstrije radio aparata, pri nekem drugem razstavljen sesalec za prah. Nek turist pa je misil, da bo lahko v žepih prethopal več delov za ročne ure. — Toda učeli so se. — Največ tihotapijo inozemci zato, da bi svoj dopust na morju kar najlagodnejše in najceneje preživeli...«

Končala sva, kajti pred stavbo je stala še vrsta inozemskih avtomobilov, ki jih je bilo treba pregledati...

TE DNI PO SVETU

△ V tork, 27. avgusta je prispevala v Beograd delegacija vlade Mongolske ljudske republike s predsednikom ministrskega sveta Jumzaginom Cedenbalom na čelu. Delegacija mongolske vlade, ki je prispevala k nam na povabilo naše vlade, bo ostala pri nas 5 dni. Razen predsednika vlade Cedenbala so v delegaciji podpredsednik ministrskega sveta in zunanjji minister Sodnomir Avarzed, sekretar Ljudske revolucionarne partije Mongolije Doržin Samdan in podpredsednik državne planske komisije Sangdarin Ceven.

Ob prihodu na zemunsko letališče je predsednik Cedenbal pred mikrofonom beografskega radia v imenu mongolskega naroda in v imenu njegove vlade sporočil tople pozdrave in najboljše želje narodom in vlad Federativne ljudske republike Jugoslavije. Državništvo goste iz Mongolije je opoldne v Belem dvoru sprejelo naš predsednik republike. Razgovor ob prvem srečanju jugoslovenskih in mongolskih voditeljev je potekel v prijateljskem duhu in medsebojnem razumevanju. Med svojim obiskom v Jugoslaviji je delegacija obiskala Ljubljano, Reko in Zagreb.

△ Gostje iz Mongolije so prispevali v Ljubljano v sredo. Ob tej priloki so obiskali Litostroj, kjer so si ogledali glavne objekte naše največje tovarne vodnih turbin. Po krajšem in zaradi dežja le bežnem ogledu, so se gostje odpeljali v palačo Izvršnega sveta, kjer je bilo slovesno kosilo. Gostje so se popoldne odpeljali na Reko in si tamkaj ogledali ladjedelnico »3. maj«, nato pa Opatijo. Včeraj pa so preko Karlovca krenili v Zagreb in nato v Beograd.

△ Na povabilo jugoslovenske vlade bo 4. septembra prispel v Jugoslavijo na obisk britanski zunanjji minister Selwyn Lloyd. V naši državi bo ostal 4 dni. Ta obisk bo nova priložnost za razgovore in izmenjavo mnenj predstavnikov obeh držav.

△ V četrtek je prispel v Split glavni komandant britanskega sredozemskega ladjevja admiral Ralph Edwards na uradni obisk k komandantu naše vojne mornarice Matu Jerkoviću. Ralph Edwards je prispel na krizarki »Birmingham«, ki jo bosta spremajala rušilec »Solebay« ter jahta komandanta sredozemskega ladjevja »Surprise«.

△ Predstavnštvo omanskega imama je v tork objavilo, da britanski reakcijski bombniki še nadalje bombardirajo kraja Berlin in Tanuf. Med civilnim prebivalstvom je mnogo žrtev. Omanski uporniki bodo kljub temu nadaljevali boj.

△ Na pošteni podmorski sipini vzhodno od New Yorka je 28. avgusta nasedla perujska podmornica s 57 člani posadke. Vsi poskusi, da bi potegnili podmornico s sipine, so ostali brezuspešni. Iz podmornice so sporočili, da ni poškodovanina in da ni ranjencev. Reševalna dela se uspešno nadaljevajo.

△ Uprava Sueškega prekopa se je dogovorila z jugoslovenskim podjetjem »Brodospos« iz Splita o odstranitvi ovin v portsaidski luki, ki so se tu nakičile pri čiščenju Sueškega prekopa. Jugoslovensko podjetje je z delom, ki bo trajalo 3 mesece, že začelo.

△ Ameriški senat je v tork z 59 proti 28 glasovom sprejel osnutek zakona o pomoči tujini v znesku malone 37 milijard dolarjev. Senat je razen tega povečal za vojaško pomoč namenjeni znesek od 1,25 na 1,75 milijarde dolarjev.

△ V Damasku so uradno objavili, da sta predsednik Sovjetske vlade Nikolaj Bulganin in prvi sekretar CK KP Sovjetske zveze Nikita Hruščev sprejela vabilo, naj pred koncem tega leta obiščeta Sirijo.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEZNICKI / UREJAJA UREDNIŠKI ODBOR - ODGOVORNI UREDNIK MIRO ZAKRAJŠEK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 475, 397 - TELEFON UPRAVE ST. 475 / TEKOČI RACUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 61-KB-1-Z-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROCNINA 600 DINARJEV, MESECNA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

Od fevdalizma k socializmu

△ V naši sredi spet sprejemamo goste. Tokrat iz daljne, toda nam vendar bližnje dežele. Mongolsko ljudsko republiko loči na tisoče kilometrov od Jugoslavije, druži jo pa vrsta skupnih naporov k istemu cilju: graditvi socializma. Vsički gosti iz daljne Mongolije so zato v petih dneh prijateljskega obiska v Jugoslaviji dobrodošli gostje naših narodov.

»Mongolska ljudska republika je neodvisna država delovnih ljudi (živinorejev, delavcev in inteligence), ki so uničili imperialistično in fevdalno zatiranje in zagotavljajo nekapatitalistično pot v razvoju dežele za prehod k socializmu.« Tako pravi ustava MLR, ki so jo sprejeli 30. junija 1940.

Med vsemi deželami, ki korakajo proti socializmu, ima Zunanjja Mongolija nedvomno najposenejše in najtežje pogoje. Ni jo dežele, ki bi se odločila za socialistično ureditev s tako nizko gospodarsko, kulturno, socialno in politično ravnino. Mongolija je bila pred revolucijo izredno revna dežela, ljudstvo pa je bilo docela v oblasti fevdalcev in nazadnjaške duhovščine. Prebivalci so se preživljali lo z živinoreje in to v najbolj nazadnjaških razmerah. Večinoma so bili nomadi in so živelj v šotorih, ki so jih neuchno sellili. Toda še tisto bore malo, kar so pridelali, so morali zvečino oddajati v obliki neštetičnih dajatev svojim cerkevnim in posvetnim glavarjem. Dovolj je, če povemo, da je polovica prebivalstva imela le 12% vso živine, medtem ko je peščica fevdalcev imela četrino, cerkevna oblast in samostani pa nad tretjino. V vsej Mongoliji je bilo pred revolucijo manj kot pol milijona prebivalcev, od tega pa je živel v samostanah 120.000 ljudi (duhovnikov-menihov), kar jo pomenilo nad 40% vseh moških. Ti se niso ukvarjali z nobenim

proizvajalnim delom, ampak so živel zajedalsko življenje na račun siromašnih nomadskih živinorejev. Čeprav je bilo 99% prebivalstva nepismenega in ni bilo praktično nikakršnih šol, pa je bilo zato v predrevolucionarnem obdobju v Mongoliji nad 1000 raznih hramov in 747 samostanov. Religija ni samo živel, na račun ljudstva, ampak je tudi zavirala njegov napredok in ga držala v zaostalosti. Ne samo, da je bila cerkev nasprotnik pismenosti in razvoja kulture, marveč je celo učila, da se ne smo kopati premog in rudnine, ker je »velik božji greh« odkrivati zemeljska bogatstva.

K vsemu temu so pripravile svoj delež tudi izredno surove naravne okoliščine. Ostro celinsko podnebje je pravi bič za deželo. Poletje, ki traja le malo časa, je vroče, zima pa izredno hladna, z malo snega, toda dosti ledu in z mrazom tudi do 50°C. Vse leto pihajo močni, suhi veteri in peščeni viharji. Srednja nadmorska višina je 1500 m. Nikjer na svetu pa se večni led ne spusti tako nizko kot v Mongoliji.

Klimatske razmere se do danes sicer niso dosti spremenile, običje dežele pa je po revoluciji vendar dobro novo podobo. 6. julija 1921 je Mongolska ljudska vojska pod poveljstvom Suh-Batora, narodnega heroja Mongolije, in ob pomoči oddelkov Rdeče armade zavzela Urgu, današnjega Ulan Batora, predstolnico MLR. Ustanovili so stalno narodno vlado, Mongolija pa je kljub temu še tri leta ostala ustavna monarhija. 13. junija 1924 so razglasili Mongolsko ljudsko republiko, konec istega leta pa so izvolili skupščino — Veliki ljudski Hural.

Odtlej pa do danes se je število prebivalstva skoraj podvojilo. Pretežni del stanovništva je opustil nomadski način življenja in se stalno naselil. Ljudska vlada pa je začela z vrsto

reform razbijati globoko zasidrani fevdalni družbeni red. L. 1929 so odredili konfiskacijo živine in posestev fevdalcev, toda do popolne likvidacije fevdalizma je prišlo še leta 1940. Razvoj dežele je delno zavirala tudi stalna nevarnost pred japonskim napadom z mandžurske meje. MLR je moralna od 1. 1930 do 1945 stalno imeti v pripravljenosti okrog 100.000 vojakov na mejah.

Sele 1. 1947 so začeli bolj sistematično urejati gospodarske razmere in odpravljati stoletno zaostalost. Tedaj so sprejeli prvi petletni gospodarski načrt. Uspeло jim je podvajiti število živine, glavnega virja bogastva dežele. Izgradili so nekaj predevolalne industrije. K razvoju MLP. Je došlo prispevati tudi izgraditev transmongolske železnice, ki veže Peking z Moskvo. Skoraj dočelo so odpravili ne-pismenost, MLP pa se ponaša z nekaj stotinami šol in lastno univerzito.

Dežela šest in pol krat večja od Jugoslavije je vendar videti ko neznaten otoček med dvema orjaškoma: SZ in Kitajsko. Toda njeni uspehi ji pomagajo uveljavljati neodvisnost in prispevajo k njenemu napredku v graditvi socializma.

MLP. jo kljub svoji neodvisnosti še vedno žrtev spletka nekaterih velikih sil in jo zato ena od redkih dežel na svetu, ki še niso članice OZN. Jugoslavija, dosledna načela univerzalnosti svetovne organizacije, se je zato vedno zavzemala za sprejem MLP. v članstvo ZN.

Sedanja poi mongolskih državnikov po Jugoslaviji, DR Nemčiji, Bolgariji, Romuniji, Madžarski, CSR, Albaniji in na vezavam rednih diplomatskih stikov tudi z Indijo, Burmo in Indonezijo bo prav gotovo prispeval k širši mednarodni uveljavljanju mlado azijsko republiko in ji bo zagotovil, okrepljeno sodelovanje z drugimi deželami.

MARTIN TOMAZIC

kratko, vendar zanimivo

KRVODAJALCI SO MU RESILI ŽIVLJENJE

Pred dnevi je bil v bolnišnici za pljučne bolezni na Golniku operiran kmet Vidrik iz Knežaka. Pri operaciji bi izgubil življenje, če bolnišnica ne bi v kratkem času zbrala 5 litrov krvi ustrezone krvne skupine, kolikor je bilo potrebno za rešitev njegovega življenja. Ker je imela bolnišnica seznam krvodajalcev, so v večernih urah in ponoči poiskali krvodajalcev, ki so se radi odzvali in darovali bolnišniku svojo kri. Bolnišnik se že bolje počuti in upajo, da bo ozdravel.

LOV ZA SREČO

Velika tombola je v nedelji privabila v Radomlje okrog deset tisoč obiskovalcev, ki so se potprežljivo tri ure sončili na sejmišču v upanju, da se jim

bo nasmejhnila sreča. Glavni dobitek — motor »Roller 250« — je šel v Kamnik. Zadel ga je delavec Toverne usnja Tone Vinkovič. Posebno se je sreča nasmejhnila mesarju iz Radomlja, Ivanu Piršu — Rastiku, ki je dobil na dve tomboli radio aparat in krvao s telčkom. Del dobička tombole je namenjen gradnji novega vodovoda v Radomljah. Lovci na srečo bodo imeli priliko 8. septembra na Duplici znova poskusiti srečo.

ZADOVOLJNI SO SE VRNILI

Abiturienti kamniške gimnazije so šli pod vodstvom ravnnaljala in zadrževalke na ekskurzijo po Jugoslaviji. Iz Beograda so se peljali z ladjo skozi Derdap. Obiskali so Niš, Skopje, Bitolj, Ohrid in se skozi Črno goro in Dubrovnik vrnili domov, navdušeni nad lepotami naše domovine.

KLJUB MRAZU IN SNEGU DOBER PRIDELEK PŠENICE

Kmetijško posestvo Hrastje pri Kranju je letos posejalo na 8 ha površino plantahofersko in kadolsko semensko pšenico. Pridelek je kljub spomladanskemu mrazu in snegu zelo dober, saj so pridelali plantahoferske pšenice 25 meterskih centrov na ha, kadolske pa 23 meterskih centrov na ha, medtem ko so pridelali lani povprečno le 18 meterskih centrov na ha. Pripomniti je, da je bil njihov letošnji pridelek pšenice tudi priznan v prvi razred A/I kot najboljši pridelek semenske pšenice v letošnjem letu na Gorenjskem. Pšenica je v tako visokem razredu zaradi tega, ker je bila izredno lepa in čista.

NEPREVIDNO JE PREHITETE VAL

V ponedeljek, 26. t. m. ob 21.45. uri se je pripetila prometna nesreča na cesti I. reda na Zlatem polju. Motorist Martin Ocepek iz Nasovča se je zaletel v vprežni voz Jerneja Ručigaja iz Cirča, pri neprevidnem prehitetju. Škoda na voznu cenijo na približno 10.000 dinarjev.

CESTA NI DIRKALIŠČE

Dne 27. avgusta ob 14.20. uri je motorist Djurić Čedomir vozil z Lambrinom iz Hrušice proti Mojstrani s precejšnjo hitrostjo. Na ovinku ga je vrglo v jarek, po katerem je vozil še kakih 13 metrov. Na motorju je bil tudi Jože Peternej iz Mojstrane. Obadvajata sta bila poškodovana in odpeljali so ju v jesenško bolnišnico. Do nesreče je prišlo, ker je motorist nepravilno vozel.

POŽAR NA KOROSKI BELI

Pretekli torek dopoldne je izbruhnil ogenj na gospodarskem poslopju Ivana Noč na Koroski Beli. Pogorelo je lesno strešje skedenja, 20000 kg sena in 500 kg slame. Po mnenju komisije je požar nastal zaradi kratkega stika na električni napeljavi. Po približni ocenitvi je škoda na 1.200.000 dinarjev. Lastnica pa je bila zavarovana.

naša kronika

OBISK FRANCOSKEGA ŽUPANA V KRAJNU

Preteklo sredo je obiskal občino Kranj župan francoskega mesta La Ciotat in podpredsednik generalnega sveta okrožja Bouches - du Rhône g. Jean Graille. Prišel je z namenom, da po sklepnu nihovega občinskega sveta vzpostavi neposredne stike med mestom La Ciotat in Kranjem. La Ciotat je pristaniško mesto na francoski sredozemski obali; je približno tako veliko kot Kranj ter znameno po veliki ladjevničnosti, ki izdeluje veliko petrolejske ladje. Potem, ko bo o tem predlogu sklepal še Občinski ljudski odbor Kranj, bo mogoča povezava obeh mest postopoma uresničiti.

KAMNIK SE PRIPRAVLJA NA VOLITVE

Kamniški občinski odbor se pripravlja na volitve. Na zadnji seji so proučevali določbe novega zakona o volitvah ter o delu in vlogi občinskih zborov proizvajalcev. Razprevljali so tudi o spremembah in dopolnitvah občinskega statuta in določili komisijo za volilne imenike. Namesto dosedanjih 41, bosta občinski zbor in zbor proizvajalcev občine Kamnik štela 51 članov, od tega 29 članov občinskega zборa in 22 članov zborov proizvajalcev.

Z

PROSLAVA DNEVA KRVODAJALCEV NA GOLNIKU

V nedeljo popoldan je bila v sindikalnem domu bolnišnice za pljučne bolezni na Golniku proslava dneva krvodajalcev, ki jo je organizirala uprava bolnišnice skupno z organizacijo Redčega križa Golnik. Na proslavo je prišlo do 80 povabljenih krvodajalcev in organizatorjev RK, ki so imeli do sedaj največ zalog pri organizaciji krvodajstva. Zbranili sta govorila pomničnik direktorja bolnišnice B. Fortič in dr. Branko Stangl o pomenu krvodajstva in pomoci, ki jo tem nudijo bolnišnici pri ozdravljenju bolnikov. Oba govornika sta se povabljenci zahvalila v imenu bolnikov za darovanje kri. Omenila sta, da je v letošnjem letu na Golniku darovalo kri 1200 prostovoljev.

-an

OB SMRTI KARLE BULOVEC-MRAK

Pretekli teden je umrla slovenska kiparka in slikarka Karla Bulovec-Mrak.

Rojena je bila leta 1895 na Bledu. Sprva je močno zanimala učiteljski poklic, vendar se je pozneje odločila za umetnost. Po prvem pouku pri Ferdu Veselu je nadaljevala s študijem na Umetskem akademiju v Pragi, kjer je diplomirala 1922. leta.

V svoji ožji domovini — v Radovljici in Kranju — je Bulovec razstavljala lani. Značilno za njena dela je močno preprljiv realizem s prizvokom impresionizma v površinski obdelavi. To pa bi bila slika skupa sloganov predstavljajočih njenih mnogočtevilnih del.

Umetnici, ki jih po svojem umetniškem sponzorovanju ena najmarkantnejših osebnosti, pripada v naši likovni združevini svojsko mesto.

DO VOLITEV NI VEČ DALEČ

(Nadaljevanje s 1. strani)

Plemenit dar: Kri za sočloveka

Konec julija je preteklo leto dni ustanovitve transfuzijske postaje na Golniku. V začetku je bila zaradi nezadostnega števila darovalcev krvi količina odvzete krvi premajhna za potrebe domače bolnišnice. Kriva je bila pomanjkljiva organ pri zbirjanju darovalcev krvi ter tudi nezadostna poučenost prebivalstva o važnosti človeške krvi za zdravljenje hudih bolnikov. Po nekaj mesecih dela se je stanje popravilo, za kar ima največ zaslug malo število požrtvovanih odbornikov RK v okoliških vasih Golnika, v Tržiču in Kranju. V enem letu je dalo preko tisoč darovalcev več kot 250 litrov krvi. Kot tisoča darovalka je bila vpisana tovarišica Justina Komac, uslužbenka v tržiški predilnici. Najštevilnejši darovalci krvi na postaji so bili delavci iz tržiških tovarn in deloma iz kranjskih. Veliko razumevanje so pokazali tudi prebivalci okoliških vasi. Posebej moramo omeniti številne darovalce krvi iz Senčurja, Suhe in Britofa.

Zadostne količine konzervirane krvi so omogočile hitro okrevanje hudih bolnikov po operacijah, ki bi sicer brez tega posega bili izgubljeni. Niso redki primeri, da bolniki po najmanjših operacijah že po enem tednu zapuste kirurški oddelek popolnoma sveži in na zunaj neizpremenjeni. Drugače je bilo to pred leti, ko transfuzija krvi še ni bila tako udomačena metoda zdravljenja ter so bili takrat najtežji kirurški posegi nemogoči.

Posebno važno je to, da danes skoraj ne opazimo več neljubih in včasih tudi nevar-

nih posledic transfuzij. Eden od razlogov je sigurno spočitost krvi, kar pomeni, da kri po odvezemu ni bila potresena na dolgem transportu in se je tako najbolje ohranila. Izpremembe temperature, prevozi, vse to zmanjšuje vrednost konzervirane krvi, čeprav se temu včasih ni moč popolnoma izogniti.

V bodočnosti moramo računati samo s povečano uporabo človeške krvi v bolnišnicah in ne obratno. Vsi poizkusni znanstvenikov v svetu, da bi izdelali umetno tekočino, ki bi lahko v celoti zamenjala človeško kri, niso, in mirno lahko trdimo, ne bodo uspeli. Sestava te čudovite tekočine je tako zamotana, da jo more ustvarjati samo živ organizem. Vedno večja poraba nujno terja še večje število darovalcev krvi v bodočnosti. Zato je računati s tem, da bo moral vsak zdrav, odrasel državljan vsaj enkrat ali celo dvakrat dati svojo kri v starosti od 18–60 leta. Vsakdo mora računati z možnostjo, da se po nesreči ali zbole ter da bo nujno potreboval kri za svoje zdravljenje.

Pogostokrat se dogodi, da bolniki iščijo na tej postaji imena darovalcev, katerih kri je njim pomagala do srečnega ozdravljenja ter se jim hočejo posamično zahvaliti. Zato se na tem mestu v imenu vseh naših bolnikov iskreno zahvaljujemo tovarišem in tovarišcam iz Tržiča, Kranja in vseh okoliških vasi, ki so dali kri na naši postaji in s tem rešili življenje našim najtežjim bolnikom.

TRANSFUZIJSKA POSTAJA GOLNIK

Odlomki iz kranjske STANOVANJSKE PROBLEMATIKE

Stanovanjska komisija pri Občinskem ljudskem odboru v Kranju je pred dnevi končala svoje delo. Sestavila je seznam upravičenih pričakovancev za stanovanja in ga predložila Svetu za stanovanjske zadeve v potrditev. Pregledala je prošnje 1700 prosilcev za stanovanje in uvrstila v seznam 141 najbolj perečih primerov. Pri izbiri prosilcev, ki bodo dobili stanovanja, so predvsem taki, ki so zaradi stanovanjskih razmer socialno ogroženi; nadalje je komisija upoštevala, kje so zaposleni itd.

Na seznamu je vpisanih 6 prosilcev za trošobna stanovanja, 49 za dvosobna, 58 za enosobna stanovanja, 17 za garsoniere in 11 prosilcev za sobe. Od vseh prosilcev je 71 delavcev, 5 invalidov, 14 upokojencev, 48 nameščencev in 3 zasebniki.

Komisijo je vodilo predvsem načelo, ustreči tistim prosilcem za stanovanja, za katere je dolžna skrbeti občina. Toda na seznamu vpisanih je tudi 12 prosilcev, zaposlenih v tovarni »Iskra«, 7 v tovarni »Tiskanina«, 12 v tovarni »Inteks«, 3 v tovarni »Sava« in 22 prosilcev iz raznih manjših podjetij.

Z ustanovitvijo kreditnega sklada za gradnjo stanovanjskih hiš imajo podjetja, ustanove in druge gospodarsko – politične organizacije enake možnosti za gradnjo stanovanj kot občinski ljudski odbor. Prav zaradi tega je sklenil Svet za stanovanjske zadeve, da naj v prihodnjem skrbi za stanovanja svojih delavcev in uslužencev sama podjetja in ustanove. S tem se ObLO sicer ni odrekel skrbi za stanovanja, kajti kljub temu bo še moral dati stanovanja precejšnjemu številu prosilcev. Ti so usluženci ObLO, prosvetni in zdravstveni delavci, invalidi in upokojenci ter vrsta drugih delavcev in uslužencev, ki so zaposleni v različnih manjših uslužnostnih obrazilih, ki niso kreditno sposobni, da bi samostojno gradili stanovanja.

V Kranju bo dobitlo stanovanja precej več prosilcev kot pa jih je vpisanih na občinskem seznamu. Podjetja in ustanove grade tudi lastna stanovanja. Upravljeni odbori, delavski svet morda v ta namen sestaviti lastne liste pričakovancev. Nekaj teh predlogov je stanovanjska uprava že prejela, medtem ko od tovarne »Tiskanina«, ki gradi trenutno največ stanovanj, teh seznamov še niso dobili. Brž ko bodo podjetja dala sezname, jih bo stanovanjska uprava prav tako izbesila.

Stanovanjska uprava se bori tudi s težavami, zlasti glede dodeljevanja in zamenjav stanovanj.

Se vedno so nekateri prosilci, ki se nasilno in protizakonito vseljujejo v stanovanja. Tak način reševanja stanovanjske stiske pa ima za posledico prisilno izselitev stranke, ki se je protizakonito vselila. Tačni ukrepov tudi v prihodnje ne bo moč opustiti, ker bi v nasprotnem primeru prišlo v Kranju, kjer je stanovanjska stiska sicer izredno velika, še do številnejših samovoljnih vselitev. Kazni, ki jih je izrekel sodnik za prekrške takim strankam, naj bodo opozorilo vsem tistim, ki še gojijo take namene. To naj velja tudi za lastnike hiš – zasebnike, ki ne upoštevajo odločilno 17. člena Uredbe o razdeljevanju in odpovedi stanovanj. Lastniki zasebnih hiš namreč samovoljno in brzkone tudi proti nagradam sprejemajo v stanovanja stranke, ki niso vpisane na seznamu upravičenih pričakovancev. Posledica tudi takšnih vselitev je spet prisilna izselitev stranke. Izgovor lastnikov, da druge stranke pač ne mara, ne more biti razlog, da tudi v prihodnje ne bi tako ukrepali. Vsak lastnik ima določljivo možnost, da med desetimi pričakovalcem izbere stranko, ki jo želi.

K.

ZELEZARNA JESENICE BO NAJELA KREDIT ZA GRADNJO STANOVANJ IN REKONSTRUKCIJO ELEKTRODNEGA ODDELKA

V ponedeljek, 26. t. m. je bilo v Zelezarni Jesenice četrto redno zasedanje delavškega sveta. Na dnevnem redu je bilo najprej poročilo o zaključnem računu za leto 1956, ki so ga navzoči po kratki razpravi sprejeli. Zatem so obravnavali delitev celotnega dobička iz skladov za leto 1957, polletni obračun proizvodnje in prodaje, poročilo o redu in disciplini in še nekaj drugih zadev.

Delavski svet je sklenil, naj od celotnega dobička, ki ostane podjetju, rezervirajo 25 % za premije vodilnim uslužencem in organizatorjem proizvodnje, za premije na prihranke in podobno. Ostali del dobička bodo razdelili delavcem; v septembtru bo vsak prejel znesek v višini ene mesečne plače. Ta dobiček lahko deli Zelezarno predvsem na račun večje proizvodnosti, ki se je v primerjavi z lanskim letom povečala za okoli 5 %. Na seji so izglasovali tudi predlog za najetje dodatnih kreditov za gradnjo stanovanj. Podjetje bo moralno nujno zaposlitи vsaj še 500 delavcev, vendar jim mora prej zagotoviti stanovanja. Delavski svet je sprijel tudi sklep o najetju kredita pri Jugoslovanski investicijski banki, ki ga nameravajo uporabiti za rekonstrukcijo elektrod-

nega oddelka. Podjetje potrebuje za to 41 milijonov dinarjev, od tega 26 milijonov dinarjev za uvoženo opremo, ostalo pa za domačo opremo oddelka. Dela se bodo lotili takoj, da bo rekonstrukcija dokončana že v letu 1958. Trg za oplaščene elektrode je spričo vedno večjega povpraševanja po njih zagotovljen doma in v tujini.

NEBOTIČNIKI TUDI NA JESENICAH

V Zelezarni Jesenice zadnje čase razmišljajo o tem, kako bi v čim krajšem času zagotovili za svoje delavce čim več stanovanj. Na zasedanju delavškega sveta v ponedeljek, 26. avgusta, so razpravljali o predlogu za gradnjo stolpnih hiš. Delavski svet se je odločil, da bo najel potreben kredit. Temelje za tri nebotičnike na Plavžu bodo začeli kopati še letos. Stanovanja v stolpnih hišah bodo cenejša in udobnejša kot so bile v sedanjih blokih. V vsakem nebotičniku jih bo 40, to je po 4 v vsakem nadstropju. Stanovanja bo ogrevala centralna kurjava; v stavbi bo tudi dvigalo. Predvidevajo, da bodo nebotičniki na Plavžu zgrajeni leta 1959.

TEKMOVANJE KOSCEV IN GRABLJIC V VOGLJAH

Aktiv mladih zadružnikov v Kmetijskih zadružnikih Voklo deluje že več kot leto dni. Doslej še ni pokazal večjega uspeha, razen v skupnem delu s kmetijsko

Metoda dela delavskega sveta v ISKRI

IZDATNEJŠE SODELOVANJE KOLEKTIVA

Na kongresu delavskih svetov v Beogradu je bilo v ospredju razprave med drugim to, kako okrepliti stike med kolektivi in organi delavškega samoupravljanja ter povečati sodelovanje kolektiva v upravljanju.

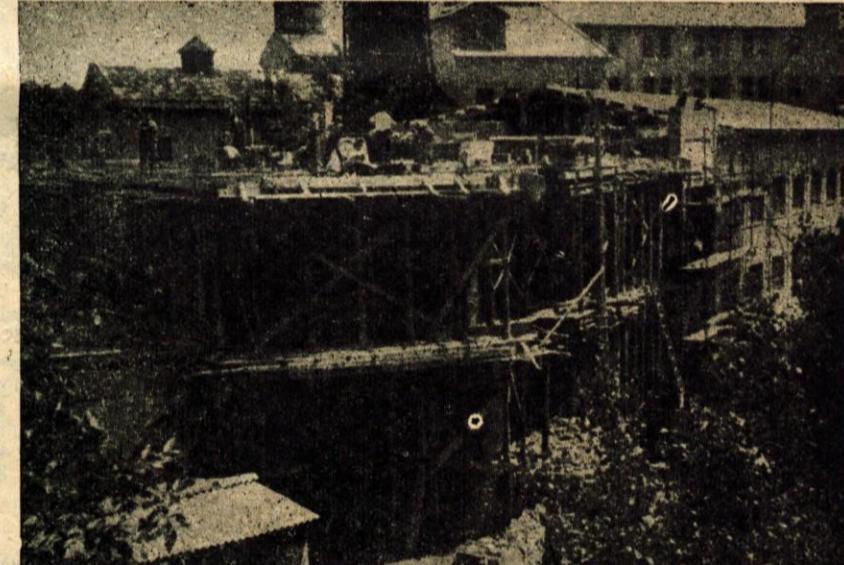
Takšno sodelovanje vsekakor bistveno lahko izpopolni delo samoupravnih organov, razširi demokratičnost in spodbuje tla raznimi birokratskim težnjam. Za zdaj v marsikaterem podjetju je takšno sodelovanje še ni razvito. Razmeroma dober primer takega sodelovanja — čeprav šele v začetni obliki — pa je v kranjski tovarni »Iskra«.

V tej tovarni skušajo te stike in sodelovanje okrepliti predvsem s sestanki pred in po sejah delavškega sveta. Pred vsakim zasedanjem delavškega sveta sklicejo sestanke po sindikalnih podoborih. Na teh sestankih razpravlja kolektiv o gradivu za zasedanje. Seveda pa ni lahka naloga, gradivo pravočasno pripraviti, saj ga v nekaterih drugih podjetjih še vedno ne pripravijo niti za člane delavškega sveta. V »Iskri« hočejo doseči to, da bi delavski svet dejansko sproti prejel od kolektiva načelne smernice in pobude za urejanje poglavitnih problemov. Tak način varuje organe delavškega samoupravljanja pred birokratičnimi zavajanjimi s prave poti. Hkrati je koristen ta način tudi zato, ker uživajo potem sklepi delavškega sveta autoriteto celotnega ali vsaj večine kolektiva in jih je zato moč učinkovitejše uresničevati. Resda pa zdaj v »Iskri« delavski svet na teh sestankih še ne dobiva pomembnejših predlogov, vendar je to šele začetek. Pomembno pa je samo to, da je kolektiv seznanjen z delom delavškega sveta in da lahko na njegove sklepe pravočasno vpliva; zato odpade lahko že marsikatera kritika in ne-

godovanje. Razen na teh sestankih obvešča delavški svet kolektiv o svojem delu tudi s poročili v tovarniškem listu in z objavljanjem sklepov na razglasnih deskah. Redno vsakega pol leta poroča kolektivu o delu tudi predsednik delavškega sveta. Referendum pa, ki ga niso še uporabili niti v enem gorenjskem podjetju, je tudi v »Iskri« še neuporabljen oblika dela.

Predlanskim je imel delavski svet v »Iskri« 4 komisije, ki so jih sestavljali razen članov delavškega sveta tudi strokovni uslužbeni. Lani pa so osnovali 6 stalnih komisij delavškega sveta: gospodarsko, investicijsko, kadrovsko, plačno in komisijo za organizacijska vprašanja samoupravljanja ter za prošnje in pritožbe. V teh komisijah so zdaj samo člani delavškega sveta. Tako dela zdaj 37 izmed 85 članov delavškega sveta v komisijah, kar je pozitivno zato, ker ti člani bolj kontinuirano lahko spremljajo problematiko, medtem ko bi se sicer z njo seznavnali v glavnem le na zasedanjih delavškega sveta. Spriča takšnega svojega sestava komisije ne delajo pod vplivom strokovnega aparata. V poročilih s kongresa delavških svetov smo brali, da se je tudi večina delegatov na tem kongresu izjavila proti »mešanemu« sestavu komisij. Vprašanje pa je vendarle, ali ne bi kazalo vključiti v te komisije razen članov delavških svetov tudi druge člane kolektiva, seveda nikdar ne predvsem iz strokovnega aparata. Težimo namreč za tem, da bi krog ljudi, ki bi neposredno sodelovali v samoupravljanju, čim bolj povečali. Prav v komisijah pa bi se lahko — ob vodstvu izkušnejših tovaršev — privajali načelom samoupravnih organov novi kadri upravljavcev, zlasti iz vrst mladih ljudi, ki bi ob naslednjih volitvah lahko okrepili sestav delavških svetov.

Z.

Novi objekt 07 tovarne »Iskra« med gradnjo

zadrugo. Nekaj mladih zadružnikov je končalo kmetijsko šolo v Poljčah. V zadnjem času pa je tudi delo aktiva nekajtisoč napredovalo. Že nekaj časa se pripravljajo na tekmovanje koscev in grabljic, ki bo v nedeljo popoldan v Vogljah. Pričakujejo, da se bo tekmovanja udeležilo večje število koscev in grabljic iz domačega kraja, kakor tudi sosednji aktivi mladih zadružnikov. Iz vasi bodo skupno odšli na tekmovalni prostor, kjer bo sprejem tekmovalcev in gostov. Po končanem tekmovanju bodo najboljše nagradili, nato pa bo sledila kmečka malačica.

prek, bo most izročen svojemu namenu v prvih dneh septembra.

S.

JESENICANOM ZAGOTOVLJEN CINEMASCOPE

Upravi Kinematograf podjetje na Jesenicah je končno uspešno dobilo kredit za preuredivi kino dvoran »Kina-Radio« na Jesenicah v cinemascopu. Devet milijonov kredita jim je odobrila podružnica Komunalne banke na Jesenicah, podjetje pa bo iz lastnih sredstev prispevalo 1½ milijona dinarjev. Začetnih del so se že lotili in kaže, da bodo gotovi do 1. novembra. Ako pa se bodo dela iz kakršnega razloga zaksnila, bo otvoritev cinemascopa na Jesenicah 29. novembra. Po izjavi št. Strumbla, ki bo vodil dela, bodo kino predstave na sporednu vse do otvoritve preurejenega kina. Ker bo dvorana opremljena z novimi stoli, se je uprava kino podjetja odločila oddati sedenje sedeže prosvetnemu domovom v občini, in sicer prosvetni dvorani na Breznici in novo zgradeno prosvetnemu domu na Hruščici.

GASILSKE VAJE NA VISOKEM

V nedeljo popoldan je gasilsko društvo na Visokem organiziralo gasilske vaje, ki so se jih poleg domačih gasilcev udeležila tudi sosednja društva. Vaja je dobro uspela.

-an

V LJUBLJANI SE BODO SEŠLI VINSKI STROKOVNIKATI VSEGA SVETA

4. septembra bodo začeli 37. plenarno zasedanje Mednarodnega urada za vino. Tedaj bodo prebrali organizacijska in finančna poročila, poročilo predsednika ter več referatov o problemih vinogradništva in vinarstva (o proizvodnih in prodajnih cenah vina, o položaju vinogradništva v svetu, o borbi proti vinogradniškim krizam v svetu, o gnojenju vinogradov in o racionalizaciji vinogradništva), o kužni degeneraciji trte, o vskladjenju in poenostavljenju metod za vzpostavljanje strokovnih statistik, o koordinaciji preiskav novih zaščitnih sredstev, o izdaji mednarodnega strokovnega leksikona, o mednarodnem ampelografskem registru, o svetovnem zemljevidu vinske trte in vina, o izdaji seznamov postaj in institutov za vinogradništvo in vinarstvo itd.). Skupno bo nad 50 referatov.

Gorenjski obvezec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA
Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Od privatnikov malih oglasov no objavljamo pred vplačilom. — Cena malih oglasov je: Prekle 20 din, izgubljeni 10 din, ostalo 12 din od osebe. Naročniki imajo 20% popusta.

Iščem gospodinjsko pomočnico z znanjem kuhe. Plača dobra. Zora Levičnik, Huje 39 — Kranj.

Na izbiro imam 2 kravi, ki bosta telišči začetka septembra, naprodaj, Velesovo 31.

Preklicujem neresnične besede, ki sem jih izrekla o Fritškovcu Antonu, Žabnica 36, če da ima kostno jetiko. Frančka Trbanc, Žabnica.

Preklicujem žalivke, izrečene o Janezu Žepiču, Srankovo in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. Kristel Zaletel.

Podpisani preklicujem govorice, ki sem jih izrekla o Francu Travnu, kurjaču pri »Svilanit« Kamnik kot neresnične ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. Edvin Jerman.

Preklicujem blok 31958, ki je bil izdan v komisiji trgovini Kranj dne 11. 10. 1956.

»VESPO« brezhibno prodam — Drago Fuchs, Kranj, Kokrica 119.

Najdeno kolo se dobri na građilšču »Projekt« — OLO Kranj.

Prodam torbarski čevljarski stroj »Singer« ali zamenjam za čevlje. Naslov: ,Fujan Janez Hraste 5, Smlednik.

Travnik 3 ha v Tenetišah prodam. Naslov v oglasnem oddelku.

Kupim samostojno dvosobno stanovanje v Kranju. Ponudbe oddati na oglasni oddelek pod »Vseljivo juhija 1958.«

Prodam zazidljivo parcelo 1800 kvadratnih metrov, Klanec 42. Počne se Sokliški, Bled, Grad 224.

Poceni prodam ročno slamo-reznicu, lažji kmečki voz, točilno mizo za pivo. Naslov v upravljanosti.

Prodam v Kranju zazidljivo parcelo po ugodni ceni. Naslov: Jenikova 4, Kranj.

Prodam plug obračalnik v dobrem stanju, priskladien za manjše kmete. Ahačič, Velesovo 7.

Prodam moško športno kolo, odlično shranjeno. — Huje 7.

Sprejemam vajenko, po možnosti nudim hrano in stanovanje. Mali Ivan, »Krojaštvo«, Letenec 4, p. Golnik.

Komunalno podjetje »Ceste in kanalizacija« Kranj obvešča vse prebivalce mesta Kranja, da bo vseča brv preko Kokre zaprta za vsak promet zaradi nujnega popravila. Predvidoma bo brv zaprta od 4. do 14. septembra 1957. Ves osebni promet bo v tem času preusmerjen čez Fokovo brv pod Tovarne mila.

Upokojenci podružnice v Kraju prirede v torek, dne 10. septembra 1957 enodnevni avtobusni izlet v Slovensko Primorje. Prijava sprejemamo do vključno 2. septembra. Vsa pojasnila dobite v društveni pisarni. — Odbor.

Pri Občinskem sindikalnem svetu v Kranju, Sejnišče 4 naj se zglašijo vsi oni, ki so pravljeno prodajati tomboške kartice s 5% provizijo.

Tovarna preših odel »Odeja« Škofja Loka spočela vsem potrošnikom, da usluge v delu sprejema samo do 1. IX. 1957.

OBJAVE

ZAČETEK SOLSKEGA LETA 1957/1958

Na vseh splošnoizobraževalnih šolah v občini Kranj bo začetek pouka v četrtek, 5. septembra 1957.

Z združitvijo osnovnih šol in nižjih gimnazij so bile ustanovljene osmiletke v Dupljah, v Predvoru, v Predosljah in sledišču v Kranju:

Osemletka France Prešeren (bivša osnovna šola Kranj)

Osemletka Simon Jenko (bivša osnovna šola Planina in II. gimnazija)

Osemletka Stane Žagar (novoustanovljena iz oddelkov osnovne šole Planina in osnovne šole Kranj — v prostorih I. gimnazije).

Osemletka Lucijan Seljak (bivša osnovna šola Stražišče)

Osemletka Ivan Cankar (bivša III. gimnazija)

Prvi razred gimnazije je s šolskim letom 1957/1958 ukinjen. Vsi učenci osemletke oz. tam, kjer so obiskovali 4. razred.

Ravnateljstva vseh osmiletik v Kranju pozivajo učence 5. razredov, da se izjavijo, kateri tuji jezik so želijo učiti (angl. ali nemščino). Ustne ali pismene izjave naj učenci oddajo do 2. septembra.

Zaradi pomanjkanja prostora v Kranju in z ustamovitijo nove šole, je svet za šolstvo sprejel sklep o rajonizaciji šol, ki se bo za vse prve razrede izvajal v celoti, za ostale pa delno že s pričetkom šolskega leta. Podrobnosti so razvidne iz objav pri vseh šolah v Kranju.

KINO

»STORŽIČ« KRAJN: 30. avgusta ob 18. in 20. uri ameriški barvni film »NAPREJ UJKAVIL«. 31. avgusta ob 18. in 20. uri ameriški barvni film »NAPREJ UJKAVIL«. Ob 22. uri premiera brazilskega filma »IDEALNA TAŠCA«. 1. septembra ob 18. in 20. uri ameriški barvni film »REVIVA«.

»PLAVŽ« JESENICE: 30. avgusta franc. film »LIZBONSKE NOĆI«, predstave ob 18. in 20. ur. Danes zadnjic. 31. avgusta premiera ameriškega filma »SLED ZLOCINA«, predstave ob 18. in 20. ur. 1. septembra franc. film »LIZBONSKE NOĆI«, predstave ob 18. in 20. ur. 2. septembra franc. film »SLED ZLOCINA«, predstave ob 16., 18. in 20. ur. Ob 11. ur matineja ameriški barvni film »REVIVA«.

»ZIROVNICA«: 31. avgusta nemški film »TROMBA«, predstave ob 20. ur. 1. septembra nemški film »TROMBA«, predstave ob 17. in 20. ur.

DOVJE MOJSTRANA: 31. avgusta ameriški film »OBAT IN COSTELO V TUJSKI LEGIJI«, predstave ob 20. ur. 1. septembra ameriški film »OBAT IN COSTELO V TUJSKI LEGIJI«, predstave ob 17. in 20. ur. Ob 15. ur matineja ameriški film »IDEALNA TAŠCA«.

»SVOBODA« STRAŽIŠČE: 31. avgusta ob 18. in 20. ur premiera ameriškega barvnega filma »MAŠCEVALEC IZ DALASA«. 1. septembra ob 10. ur brazilski film »IDEALNA TAŠCA«. Ob 16., 18. in 20. ur ameriški barvni film »MASCEVALEC IZ DALASA«.

»NAKLO«: 31. avgusta ob 19.30. ur brazilski film »IDEALNA TAŠCA«. 1. septembra ob 17. in 19. ur češki film »KAVARNA NA GLAVNI ULICI«.

»RADOVNIČICA«: 30. in 31. avgusta ter 1. septembra zahodnemški zabavni barvni film »PIROŠKA«. Predstave v petek ob 20. ur, v soboto ob 18. in 20. ur. V nedeljo ob 16., 18. in 20. ur.

BLED: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »REVIVA«.

TRŽNI PREGLED

V KAMNIKU

V terek je bil kamniški živilski trg dobro založen. Posebno mnogo je bilo krompirja, ki ima kar stalno ceno 15 din za kilogram. Kumare so bile po 15 din, kumarice za vlaganje po 70 din, zelje 20 din, stročji fižol 40 din, paradižnik 34 din, paprika 50 din, rdeča pesa 40 din, čebula 40 din, česen 90 din, endivija pa 60 din kg. Sadja je

prodajala po 50 din kg.

Na jesenškem trgu je bila v ponedeljek izbira povrtnine precej pestrata, čeprav le v manjših količinah. Cene pa so na Jesenicah precej višje kot v Kranju in drugod po Gorenjskem.

Gospodinje so tokrat pokupile vse kumare, čeprav so jih prodajali po 40 din kg (v Kranju so po 10 in 12 din kg).

Tudi povpraševanje po grozdju je bilo zelo veliko. Branjevke s Prilemorske ga niso imele nič napredaj, v poslovalmci »Sadja« pa

je bilo po 90 din kg. Zelo draga

je v tem času na Jesenicah tudi čebula in korenje — 60 din kg.

Zabeležili smo še naslednje cene: zelje 30 din kg, fižol v stročju 30 in 40 din kg, paprika 40 dinarjev kg, jabolka 50 din kg,

breskve 100 in 120 din kg, bruske 70 in 80 din kg, smetana 320 dinarjev liter, maslo 620 din kg,

slive 70 din kg, ringlo 60 din kg.

Na jeseniškem trgu je bila v ponedeljek izbira povrtnine precej pestrata, čeprav le v manjših količinah. Cene pa so na Jesenicah precej višje kot v Kranju in drugod po Gorenjskem.

Gospodinje so tokrat pokupile vse kumare, čeprav so jih prodajali po 40 din kg (v Kranju so po 10 in 12 din kg).

Tudi povpraševanje po grozdju je bilo zelo veliko. Branjevke s Prilemorske ga niso imale nič napredaj, v poslovalmci »Sadja« pa

je bilo po 90 din kg. Zelo draga

je v tem času na Jesenicah tudi čebula in korenje — 60 din kg.

Zabeležili smo še naslednje cene: zelje 30 din kg, fižol v stročju 30 in 40 din kg, paprika 40 dinarjev kg, jabolka 50 din kg,

breskve 100 in 120 din kg, bruske 70 in 80 din kg, smetana 320 dinarjev liter, maslo 620 din kg,

slive 70 din kg, ringlo 60 din kg.

Na jeseniškem trgu je bila v ponedeljek izbira povrtnine precej pestrata, čeprav le v manjših količinah. Cene pa so na Jesenicah precej višje kot v Kranju in drugod po Gorenjskem.

Gospodinje so tokrat pokupile vse kumare, čeprav so jih prodajali po 40 din kg (v Kranju so po 10 in 12 din kg).

Tudi povpraševanje po grozdju je bilo zelo veliko. Branjevke s Prilemorske ga niso imale nič napredaj, v poslovalmci »Sadja« pa

je bilo po 90 din kg. Zelo draga

je v tem času na Jesenicah tudi čebula in korenje — 60 din kg.

Zabeležili smo še naslednje cene: zelje 30 din kg, fižol v stročju 30 in 40 din kg, paprika 40 dinarjev kg, jabolka 50 din kg,

breskve 100 in 120 din kg, bruske 70 in 80 din kg, smetana 320 dinarjev liter, maslo 620 din kg,

slive 70 din kg, ringlo 60 din kg.

Na jeseniškem trgu je bila v ponedeljek izbira povrtnine precej pestrata, čeprav le v manjših količinah. Cene pa so na Jesenicah precej višje kot v Kranju in drugod po Gorenjskem.

Gospodinje so tokrat pokupile vse kumare, čeprav so jih prodajali po 40 din kg (v Kranju so po 10 in 12 din kg).

Tudi povpraševanje po grozdju je bilo zelo veliko. Branjevke s Prilemorske ga niso imale nič napredaj, v poslovalmci »Sadja« pa

je bilo po 90 din kg. Zelo draga

je v tem času na Jesenicah tudi čebula in korenje — 60 din kg.

Zabeležili smo še naslednje cene: zelje 30 din kg, fižol v stročju 30 in 40 din kg, paprika 40 dinarjev kg, jabolka 50 din kg,

breskve 100 in 120 din kg, bruske 70 in 80 din kg, smetana 320 dinarjev liter, maslo 620 din kg,

slive 70 din kg, ringlo 60 din kg.

Na jeseniškem trgu je bila v ponedeljek izbira povrtnine precej pestrata, čeprav le v manjših količinah. Cene pa so na Jesenicah precej višje kot v Kranju in drugod po Gorenjskem.

Gospodinje so tokrat pokupile vse kumare, čeprav so jih prodajali po 40 din kg (v Kranju so po 10 in 12 din kg).

Tudi povpraševanje po grozdju je bilo zelo veliko. Branjevke s Prilemorske ga niso imale nič napredaj, v poslovalmci »Sadja« pa

je bilo po 90 din kg. Zelo draga

je v tem času na Jesenicah tudi čebula in korenje — 60 din kg.

Zabeležili smo še naslednje cene: zelje 30 din kg, fižol v stročju 30 in 40 din kg, paprika 40 dinarjev kg, jabolka 50 din kg,

breskve 100 in 120 din kg, bruske 70 in 80 din kg, smetana 320 dinarjev liter, maslo 620 din kg,

slive 70 din kg, ringlo 60 din kg.

Na jeseniškem trgu je bila v ponedeljek izbira povrtnine precej pestrata, čeprav le v manjših količinah. Cene pa so na Jesenicah precej višje kot v Kranju in drugod po Gorenjskem.

Gospodinje so tokrat pokupile vse kumare, čeprav so jih prodajali po 40 din kg (v Kranju so po 10 in 12 din kg).

Tudi povpraševanje po grozdju je bilo zelo veliko. Branjevke s Prilemorske ga niso imale nič napredaj, v poslovalmci »Sadja« pa

je bilo po 90 din kg. Zelo draga

je v tem času na Jesenicah tudi čebula in korenje — 60 din kg.

Zabeležili smo še naslednje cene: zelje 30 din kg

SLIKARSKI NEOREALIZEM V NOVI IZDAJI

Iz razgovora s slikarjem
Marjanom Dovjakom

Številni ljubitelji likovne umetnosti, ki so si ogledali v Mestnem muzeju v Kranju razstavo olj in risb akademškega slikarja Marjana Dovjaka iz Ljubljane, so vsekakor bogatejši za srečanje z ustvarjalnostjo umetnika, ki pripada mlajši generaciji naših likovnikov. Razstavljena dela predstavljajo dozorelo obliko slikarskega izraza, ki se odraža zlasti v izvirnosti motivov in v ustvarjalčevi osebnosti moti. — Del tistega, česar ne more povedati njegova ustvarjalnost in pa ostalo, ki je sicer utajeno v njegovih delih, pa je za laika nedostopno, bom skušal posredovati z razgovorom s slikarjem.

Kakšni nagibi so vas priveli do odločitve, da razstavljate v Kranju?

»Predvsem prijazno vabilo Kluba likovnih delavcev Gorenjske in popularnost, ki si jo je pridobil Klub z zares kvalitetnimi razstavami upodabljajočih umetnosti v Mestnem muzeju.«

Kje ste doslej razstavljali?

»V pretežni meri sem se udeleževal kolektivnih razstav, in sicer leta 1954 v Jakopičevem paviljonu in naslednje leto v Moderni galeriji v Ljubljani. Z dvema slikama sem se udeležil Biennale v Benetkah in z eno sliko mednarodne razstave v Sarajevu. Samostojno razstavo pa sem imel lani v Jakopičevem paviljonu.«

Kakšnih tehnik se poslužujete?

»V pretežni meri gojam olja, gvaš in akvarel. Jeseni se nameravam posvetiti tudi grafiki, pa čeprav me le-ta prav zavoljo mnogih tehničnih prijemov, lahko bi reklo, nekakšnega obrtništva, posebno ne privlači. — Najljubše mi je slikanje v olju, ker se le-to prilagaja mojemu izraznemu hotenju.«

Kakšni motivi se vam najljubši?

»Na kratko povedano: vsi, ki so vsebinsko dovolj učinkoviti in v katerih je čutiti utrip vsakdanjega življenja. Najznačilnejše za moje ustvarjanje je stavljanje človeka in pokrajine v celoto s socialnim poudarkom in prizvokom človečanstva. Ali določno povedano: prizadavam si upodobiti vpliv sodobnega, hrupnega življenja na človeka čustvovanja in občutja. Notranja vsebina je tisto, kar vrednoti človeku notranjost in življenje — prav zategadelj nočem človeka — robota.«

Kaj menite o svojem izvedbenem stilu?

»Precej dolgo sem životaril v ne-

kakšnem post-impresionizmu, čigar podurek je bil predvsem v trenutnih občutjih. Seveda pa me je duševno zorenje iztrgal iz te smeri in me hkrati prisililo k razmišljaju in k iskanju novih izraznih poti. Slednjič so me moja prizadavanja privela do načela — in tega se tudi močno oklepam — da je treba življenje najprej premagati, šele potem ga je moč dojeti. Določno povedano: nepotvorjeno formo življenja z vsemi odtenki je treba analizirati in ga kritično presrediti iz vseh zornih kotov. Barvnim in formalnim čarom pa se pri tem ne pustim zapeljati, kajti ti so za moje ustvarjanje in umetniško izpoved sekundarnega pomena. Prizadavam si prodreti v bistvo motiva — in to je tudi moj edini smoter.«

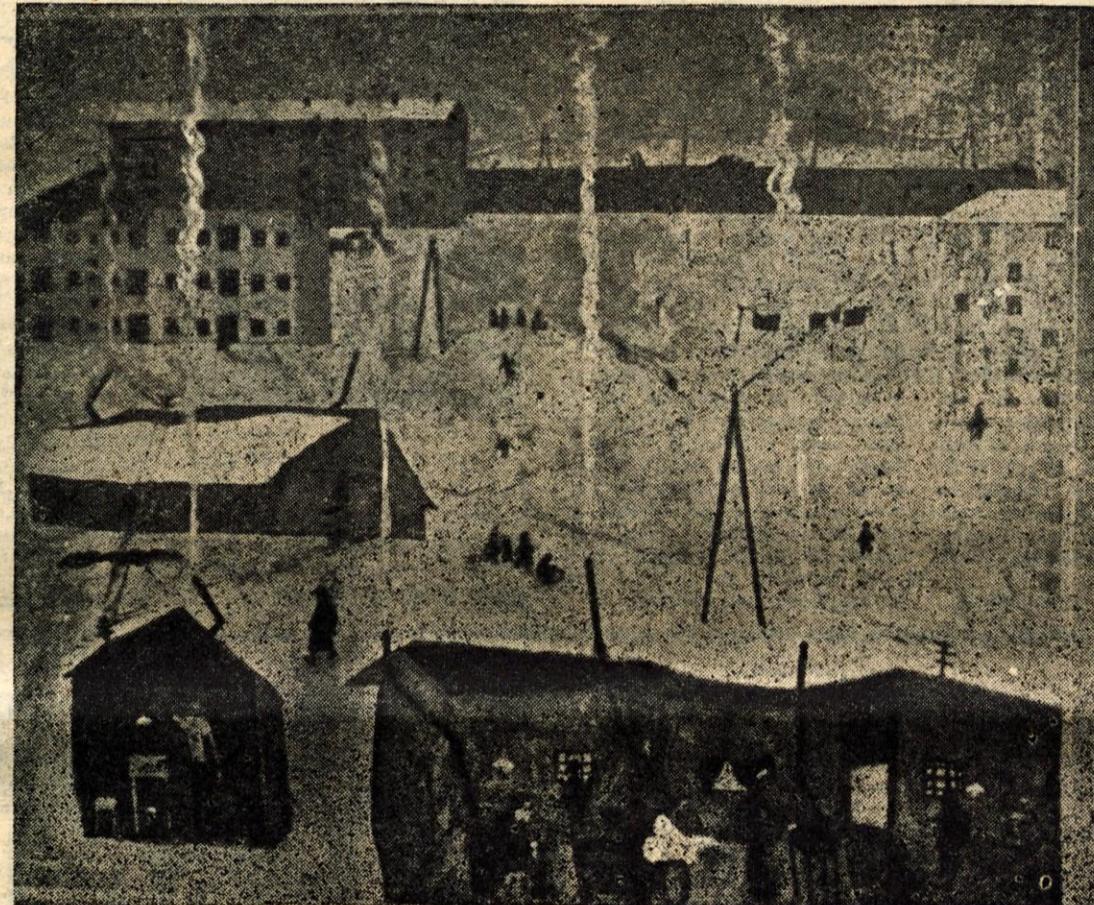
Na vaše vmesno vprašanje le toliko: abstraktna umetnost me prav v tem mojem hotenju ne more zadovoljiti, kajti v abstraktrem slikarstvu gre zlasti za kompozicijsko in barvno

ugodje. Vsa moja hotenja pa so ostre usmerjena v poenostavljanje motiva oziroma forme. Vse odišne elemente in lepotne efekte, ki za sliko niso bistvene važnosti, eliminiram. Suvere na izpoved umetnika mora biti premočrta — razumljiva. Lahko bi rekli: moja dela imajo nekakšen prizvod slikarskega neorealizma v novi izdaji.«

Kaj hočete povedati ljudem in kaj je glavni smoter vašega ustvarjanja?

»Za človeka grel je moje načelo. Upodobiti hočem torej človeka z dobrimi in slabimi lastnostmi — ne zradi zunanje podobe, temveč zavoljo notranje vsebine. Zlasti sem naklonjen človeku, ki živi v težkih socialnih prilikah. Pri tem gledam na življenje kritično, brez oleščav v zlothotnih pritikanj, nočem zapirati oči in zatiskati ušes pred resnicami, borim se za svoje osebno mišljenje. Skratka, iskren sem, in to — menim — me približuje publiki.«

S. S.

Marjan Dovjak: GRADITELJI (olje)

Naša kreativa zgodba
MANFRED GEORGES:

Sele po tednu dni se je znašlo v poštnem predalu Gretino pismo — jeket, kratek odgovor, ki odklanja, vendar pripušča občudovalcu možnost, da se more še enkrat oglašati. No, in danes zjutraj je dospelo drugo pismo, toplejše, vroče, izvirnejše in mogočnejše v čustvih. Spominjal se je svojih prvi resničnih pisem na Greto in ker je vedel, da jo je zadel v njeni najgloblji notranjosti, je bil prepričan, da Greta ne bo molčala in da jo je prepričal o svoji, ali bolje o odkritiščni nagnjenosti Hjalmarovi do nje. Vse to je razmisli Erno na kratki vožnji s parnikom do tovarne in smehtljave obesil v pisarni klobuk na obešalnik. Prepričan je bil, da je storil dobro delo in ta zavest ga je dvigala.

Ko se je po delu vrnil domov h kosilu, mu je dekla povedalo, da je žena odšla v mesto in naročila, naj jo Erno ne čaka s kosiom, ker ne ve, kdaj se bo vrnila. Z začudenjem je sedel k jedi, pokosil in sedel na verando, da prečita časopise in popije kavo. Nato pa se je počasi napotil v mesto, ne da bi se srečal z Greto — vsaj zatrjeval si je tako — temveč kar tako, ker ni vedel kaj početi doma. Sestal se je v kavarni s prijatelji, polepel, pa se nenavadno kmalu dvignil in obrnil korake proti domu. Nenadoma je na cesti zapazil Greto, ko je ravno stopila k poštnemu nabiralniku, da bi vrgla vanj pismo. Zdelo se mu je, da se je zdrznila, ko ga je zagledala, potem pa se je naredila, koda ga ne vidi, vrgla je naglo pismo v nabiralnik, in pred njim odhitela proti domu. Pustil jo je in počasi koračil k vili. Greta se je izgovorila z nujnimi opravki, tožila, da je boli glava in kmalu legla. Nasmehnil se je, vendar se ni mogel odresti občutka teže in žalosti. Dvoje drobnih pojavorov ga je vendar pripravilo do tega, da se je nasmehnil.

Pošta, ki je ležala sicer vedno lepo urejena na pladnju, je bila danes nerodno razmetana in cvetlice v vazi na kamnu so bile ovrene, brez vode. Z grenkim okusom v ustih je drugo jutro obotvrljaje se vprašal na pošti po pismu za H. E. V pismu, ki mu ga je izročila uradnica, mu Greta odgovarja. Se vedno rezervirano, toda ta rezerviranost je bila prepojena kljub razumnosti in dostojanstvu s takoj močnim podtonom občupnosti, slabo

POŠTNO LEŽEČE

prikrite občupnosti, da je Erna pretreslo. Obstal je sredi ceste in začel znova z branjem vrstic. Strmel je. Sree mu je bilo od razburjenja, da je slišal njegov utrip, in začuden je zrl v znano pisavo na papirju. Saj to piše ženska, ki je očitno živel življenje razočaranja, ne da bi se izdala in priznala, in tudi sedaj samo narahlo naznači. In za tem razočaranjem nad življenjem je tičalo veliko pričakovanje, zatajeno in bolj hrepeneče, kot si je Erno mogel zamisliti. Bil je nesrečen, hudo nesrečen, zdaj ko je, nič hudega služe, posegel tako globoko v skrivnost svoje žene. Cutil je, da je izdan, da je prevaran, ogoljfan v najglobljih čustvih, v najintimnejših odtenkih svoje notranjosti, obenem pa se mu je zdelo, da je obdan s temo, ki mu brani, da bi našel pot v svetlobo. In vendar jo je moral najti, ravno zdaj, za vsako ceno.

Odhitel je vso nestrorno naglico v pisarno, sedel za stroj in pisal... Ničesar ni prikrival v tem pismu Hjalmar Egge. Priznal ji je svojo veliko, globoko ljubezen, obenem pa obžaloval njen razravnano življenje ob neljubljinem možu. Pisal je bolj črno, kot je sprva nameraval, pisal kot more pomilovati le mož svojo ljubljenko, ki globoko ljubi. Razdiral je vse njene globine, vse prikrite bolečine je vzbudil in izkopal, dotaknil se otrok, ki kljub ljubezni ovirajo človeka, da se ne more predati čustvom, kakor mu veleva srce. Cim daje je pisal Erno, tem bolj žalosten je postal. Ljubezen, jeza in užaljeno samoljubje, vsa različna čustva so se borila v njem in pismo je vedno bolj dobivalo pristem prizvok, in ko je zaključil, že malo manjkalo, da ni namesto Hjalmarja s tresočo roko podpisal pravo ime.

Komaj je čakal na naslednji dan. Pisma ni drugi dan tudi ne. Tretji dan nič. Na tistem se je jezik sam nad seboj, da je prisnojen in grd. Cetrtega dne je stopil na pošto le še iz navade in da ne bi zamudil prilike. Poštna uslužbenka mu ponudi pismo. Bilo je Gretino.

Ko ga je odpril in prečital prve vrste, so se mu zašibile noge in moral je sesti. Takoj od začetka pojasnji Greta, zakaj se je odgovor za-

filmi, ki jih gledamo

DIMNI SIGNAL

je v svrsti kavbojk še kar dober film. Dogaja se v eni največjih prirodnih znamenitosti na svetu, v več sto kilometrov dolgem in na nekaterih mestih tudi nad tisoč metrov globokem kanjonu (soteski) reke Colorado. Poleg dokaj izvirne zgodbe so barvni posnetki kanjona Colorado poglavita edinka tega filma.

NASILJE

V ameriškem filmu v črno-beli tehniki »Nasilje« trčimo ob psihološki problem človeka, čigar preteklost bremeni dejanja, ki niso v skladu niti z etičnimi niti z moralnimi načeli in ki izzovejo pozneje vrste psihičnih in zunanjih konfliktov. Zgodbe, ki načenjajo takšna vprašanja, so ponavadi trd oreh za vso ekipo, ki dela na realizaciji filma, od scenarista preko režisera, pa do igralcev in se po-gostoto izrode v nekakšne, po sill-

skonstruirane, včasih sentimentalne psevdopsihološke filme. — S filmom »Nasilje« so imeli ustvarjalci precej sreče, pa čeprav film ne presegal povprečja. Tudi po obrtniški plati je film še kar užiten. Mestoma je zgodba zaradi razvlečenih prizorov ohlapna, vendar pa to vrzeli zapolnjuje dobra igra igralskega ansambla.

NAPREJ, UJEC VILI

je ameriška barvna komedija (ob pravilnem prevodu bi se naslov glasil »Vrnitev Oktobra«, nikakor pa ne »Naprej ujka Vili«), ki nima drugega namena kot zabavati. To se filmu tudi v polni meri posreči. O kakšnih posebnih, zlasti pa umetniških vrednotah, pa ne moremo govoriti. Kot v vseh podobnih primerih, tako tudi v tem primeru nimamo obrtniški plati kaj oditi. Barve, režija, igra — vse je posrečeno, o ostalih vrednotah filma pa presodite sami.

Kljub težavam LEPI USPEHI

V bohinjskem kotu je kulturno-prosvetno delo močno razgibano, kar velja v polni meri tudi za Češnjico. Da je temu tako, gre zasluža vaščanom, ki zelo cenijo napore članov prosvetnega društva.

Težišča vsega dela je predvsem na dramski sekci. V letošnji sezoni so uprizorili sedem del, kar je dokaz, da igralci in pozoriščnost ne manjka. Kulturno-prosvetnega društva pravzaprav nimajo, pač pa delujejo v kulturnem odseku PGD Češnjice. Potrebe pa narekujejo in o tem je bilo že govor, da bi ustanovili kulturno-umetniško društvo.

Tudi ostale sekcijs imajo dobre delovne pogoje, vendar jim manjka organizator, ki bi smotreno usmerjal njihova hotenja. Vsekakor je najuspešnejša dramska sekacija, ki vsako leto vključuje v svoje vrste tudi doraščajočo mladino. Glavno breme dramskega dela pa še vedno nosijo starejši igralci. Zanimivo je, da je pri igri »Razbojniki« igral glavno vlogo Valentin Dobravec, kmet iz Češnjice. To je hkrati njegov 77. odrski lik, ki ga je doslej oblikoval. To pa ni osamljen primer — njemu podobnemu je še več.

Kaj pa režija? Tudi za to je preskrbljeno. Kot režiser je prav uspešen 58-letni Franc Urban, prav tako kmet iz Češnjice.

V minuli sezoni so uprizorili Miška Kranjca drama »Pot do zlatina«, Olge Scheinpflugove »Okence«, Scherickovo »Konec poti« in še nekaj veseloliger. Razen tega so v Češnjici gostovali igralske skupine iz Gorj, Blejske Dobrave, Srednje vasi v Bohinju in iz Bohinjske Bistrike. Dvorana je bila vselej tesno zasedena.

Kljub temu, da se društvo bori z mnogimi, zlasti z denarnimi težavami, so bile igre podane bolj ali manj uspešno. Tudi prepotrebno dvorano so obnovili. Leseni gasilski dom so obnovili in kjer pozna pogoje, v katerih so dom obnavljali, bo pač izrekel pozdravljajočim graditeljem vse priznanje. Glavna in skoraj edina opora pri gradnji so bile pridne roke starejših vaščanov, zlasti pa mladine. Da imajo sedaj svoj dom, je edino plačilo, ki se si ga želeli. Vsekakor pa bo njihovo plodno delo olajšano v novi sezoni, ki je pred durm.

A. J.

Z RAZSTAVE V MESTNEM MUZEJU V KRAJNU

Marjan Dovjak: POČITEK (olje)

NE GRE SAMO ZA DENAR

V na pol kmečki na pol dečavški vasi, skoraj uro hoda od mesta, imajo Hrastovi svojo hišico. Obdaja jo majhen vrt, na katerem predelujejo najpotrebejšo zelenjavno, del vrtu pa je porasel s travo. To je najbolj priljubljeno igrišče za osemletno Alenko in petletnega Janeza.

Letos sta obadvajot otroka dobila v družbo malo Mirico, ki jo je njuna mati vzela v reho. Dečka gre zdaj v četrto leto. Ima samo mamu, da skrbti zanj. Toda, ker hodi na delo v tovarno, in ker nima primernega stanovanja, hčerke ne more imeti pri sebi. Ob nedeljah pa se vedno oglaši pri Hrastovih. Mirico teďaj kar pozabi na igro s svoji-

ma prijateljem. Mami ve povedati vedno kaj novega. Se posebno pa se Mirica vsakokrat ob materinem obisku razveseli čokolade ali bonbonov, ki jih dobí od nje. Te priboljške seveda deli z Alenko in Janezkom, saj ji tudi onadva odstopita kako dobro. Alenka imenuje Mirico kar sestrica. Svojo mamu neprestano nagovarja, naj bi ostala rejenka vedno pri njej. »Ce bo le hotel,« pravi mama, »in če ji bo vedno tako ugajalo pri-

Soseda Hrastovim zavida, da imajo rejenko. Večkrat je že očitajoče dejala: »Seveda, pri vas lahko izhajate, ko imate od rejenke dovolj dohodkov.« — »Saj lahko tudi vi vzamete v reho kakega otroka,« je nekoč odgovorila Hrastova. »Dobre rejnice so povsod zaželene.«

Misel o rejencu ni slaba,« je sosedka zvečer omenila zadove svojemu možu. Brž sta oba prilela računati in odločila sta se, da bosta vzela v reho kar dva otroka.

Z naslednjem dan se je sosedka zglasila na oddelu za socialno varstvo. Tam je razlagala, da je iz »sočutja do otrok brez varstva« pripravljena vzeti v reho dve taki siroti. Tako nato pa se je začela po trgovsko pogajati za ceno. Na dolgo in široko je uslužbenec govorila o draginji, o skrbah in napornem delu z otroki, kar se seveda lahko povrne samo v denarju. Ko so ji obrazložili, koliko dobjijo za nego in varstvo otrok ostale rejnice, ne da bi se pritoževali, je pristala na običajno ceno. Obljubili so jih, da jo bodo obvestili, če ji bo ta ali ona mati pripravljena dati otroka.

Gospodinja

Cez teden dni je dobila odklicen odgovor. Uslužbenec oddelka za socialno varstvo je verjetno preveč očito pokazala, da se za rejo ni odločila iz sočutja do otrok, ampak le zaradi denarja. Bila je zelo užaljena in Hrastovih sploh ni več pogledala.

V TEM MUHASTEM VREMENU, KO SE NAM POLETJE VEDNO BOLJ ODMIKA, SO NAJBOLJ PRAKTIČNE DVODELNE OBLEKE, KAKRŠNI VIDITE TUDI NA SLIKI.

RECEPTI

JEDILNIK

Zelenjavna juha

Soparni buhteljki s rumeno kremo
Juha: 2 l slanega kropa, 2-3 kolerabice, 3 korenki, 2 krompirja, 10 dkg maščobe, 6 dkg moke, zelen peteršilj, 2 žlici kisle smetane.

V slan krop deni kuhat na kocke narezano kolerabo, krompir in korenček. Zabeli s svetlim prežganjem. Predno serviraš, dodaj še zelen peteršilj in kislo smetano.

Soparni buhteljki: 1/2 kg moke, sol, 2 rumenjaka, 8 dkg margarine ali masla, 8 dkg sladkorja, mleko po potrebi.

Dvema dkg kvasa primešaj žlico sladkorja, 3 žlice mleka, žlico moke in pusti, da vzhaja. V skledi presej moko, dodaj sol, mešanico mleka, rumenjakov, sladkorja in maščobe. Testo stepaj toliko časa, da žlica odstopi od njega, nato naj vzhaja. Vzhajanje razvaljaj in oblikuj majhne buhteljčke. Daj jih na pekač in pomakaj v maščobo, da se ne sprimejo, nato jih polij z mlačnim mlekom in pusti vzhajati. Potem jih speci, razdeli na porcije in polij s kremo.

Krema: 1 liter mleka, 2 rumenjaka, žlica moke, 15 dkg sladkorja, pol kozarca ruma.

Rumenjake mešaj s sladkorjem, da dobro naraštejo, prideleni 2 žlici hladnega mleka, moko in dobro razmešaj. Ostalo mleko zavri in vročega med mešanjem vlijaj v skledo. Vse skupaj stepaj na štedilniku toliko časa, da zavre. Ohladiti, dodaj še rum in polij kremo po buhteljčkih.

PRAKTIČNI NASVETI

NASVETI ZA VLAGANJE

Kumare z gorčico Dorasle kumare olupimo in prerežemo po dolgem, jim odstranimo seme, nato jih zrežemo na prst dolge koščke, le-te nasolimo in pustimo v soli 24 ur. Potem jih obrisiemo in zložimo v kozarce. Vmes pa denemo gorčično seme, kolesca hrena, vršičke pehtrana, kako šalotko in cel poper. Ko so kozaredi polni, ga zalijemo s prevretim in ohlajenim kisom in zavežemo s pergamentom.

Paprike v olju in kisu

Cetrt kg soli, cetrt kg sladkorja, cetrt 1 olja, cetrt 1 kisova esence in 5 l vode ali 5 l kisa za vlaganje brez vode in esence denemo v večji lonac in zavremo. Med tem očistimo lepe zrele paprike, jim porežemo pedlje, jih operemo in na cedilu odcedimo. Odcejene denemo v pripravljeno vrelo tekočino in kuhamo tako dolgo, da spremene barvo in se kožica nagrbanči. Nato jih pobremo s penovko iz tekočine in denemo v kozarce. Ko so kuhane vse paprike, preostalo tekočino dobro preveremo in ohladimo. S hladno zalijemo vložene paprike in kozarce zavežemo in shranimo. V 5 l tekočine stuhamo lahko 150 do 200 paprik.

CENE TUDI NA STOJNICE

Precej časa že redno dvakrat v tednu zahajam na kranjski živilski trg. Ko pred stojnicami povprašujem za cene, dobim si cer včasih prijazen odgovor, nedenkodaj pa moram celo dvakrat ali trikrat ponoviti vprašanje, pa še tedaj imi prodajalca le

PROSIMO ODGOVOR

V Kranju je že dva meseca slišati pritožbe, da v lekarni in drogeriji nimajo higieničnih mestničnih vložkov. V tem primeru pa ne gre za malomarno poslovovanje in prav takšen odnos do kupcev, temveč je temu kriva Tovarna sanitetnega materiala Vir pri Domžalah, ki jo oba dejavnika v Kranju zamaši prosi za dobavo higieničnih vložkov. Zanimivo bi bilo torej slišati pravi razlog, zaradi katerega se tovarna večkratnim načinom do sedaj še ni odzvala.

Gospodinja

JOŽE VÄL

Papirnati in čokoladni vojaki

(Nadaljevanje in konec)
Vojaki so na mah prenehali z bojem in začudeno gledali malo, hudo punčko, poveljnika pa sta oba naenkrat vprašala:

povedala prodajalki in vas bo zaklenila, vročekrvne!

»Saj res!« sta dejala poveljnika. »Pojdimo skozi mišjo luknjico!«
Vojaki so se postavili v vrste in po-

ladno koračnico, vojaki pa so pričeli korakati po zapuščeni cesti.

Pred vojaki sta korakala poveljnika in vihtela po taktu svoje bridek sablje, za vojaki pa so brneli topovi, tanki in avtomobili. Na eni strani ceste je korakala čokoladna vojska, na drugi strani pa papirnata. Pri šoli sta vojaki zavili na igrišče.

Ura v zvoniku je odbila polnoč, ko je trobentač oznanil napad. Spet je bilo streljanja in vpitja, skakanja in premetavanja. Zdaj je zmagovala ena vojska, zdaj druga, zdaj je ena juršala, zdaj druga, zdaj je ena bežala, zdaj druga. Joj, kako je tukaj ugajalo razboritim vojakom! Prav nišo pazili na čas. Že zdavnaj je odbilo štiri, a na igrišču je še vedno divjal boj. Zapeli so že prvi petelin. Oznaniali so nov dan, toda vojski nista odnehalni. Ko so jugradji sončni žarki posigli na igrišče, sta se vojski še vedno obmetavali s streli.

Poredno sonce jih je gledalo in se smejaljalo toliki vnemi bojujočih. Teda je izza bližnje hiše pridrvel jutranji vetrč. Pot ga je vodila ravno čez igrišče. Joj! Prav nalahan je zavel in že so odfrčali papirnati vojaki. Premetavali so se po zraku, kričali in se oklepali travnatih bilk, a jim nič pomagalo. Veter jih je razgnal in razpršil daleč naokrog.

Ko je sonce videlo ubogo papirnato vojsko razpršeno, se je pričelo smejati. Od samega smejanja se je razgrela in poslala na zemljo toplejše žarke. Čokoladni vojaki, ki so z zadočenjem gledali premagano papirnato vojsko, so se pričeli topiti. Od vojakov ni ostalo drugega, kakor kepica čokolade zavite v zmaličen srebrn, zlat, rdeč ali moder papir.

Otroci, ki so zjutraj šli v šolo, so pobirali po cesti raztrgane papirnate vojake, na igrišču pa so se najeli čokolade. Prodajalka pa je ono jutro zmanj iskala vojake. Na policah so stale prazne škatle, punčka pa tudi ni odprla ust. Odslej je imela na svoji polički v izložbi mir.

»Pa naj gospodična pove, kako bi prišli ven. Prav radi bi šli na trato. Saj je tam vendar več prostora za vojskovanje, kakor na teh ozkih policih.«

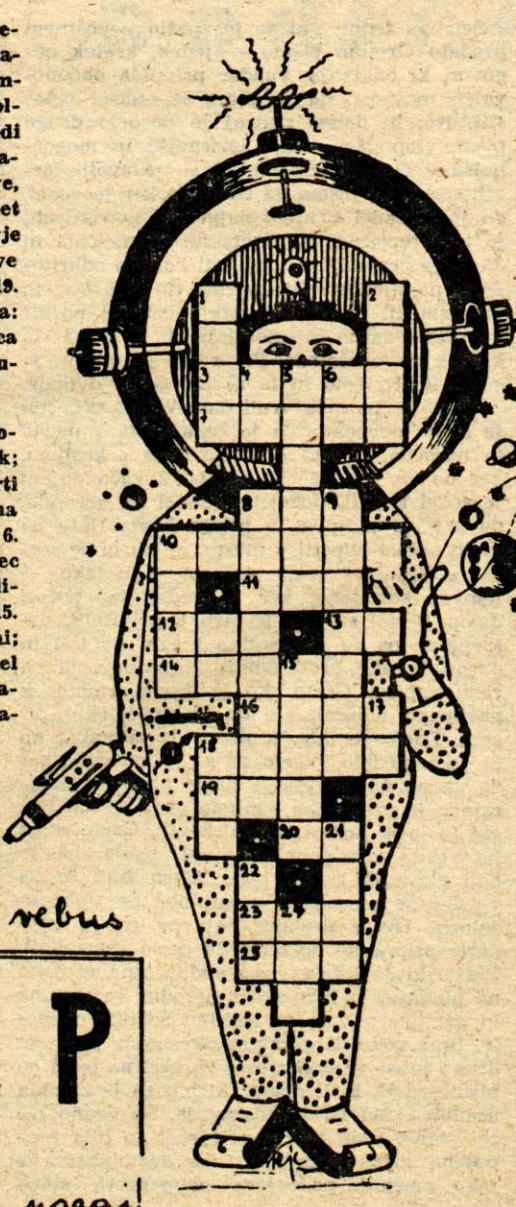
»Kar skozi mišjo luknjico se splazite, tu pa dajte mir, če ne bom jutri

skakali drug za drugim iz izložbenega okna na tla ter se skozi mišjo luknjico prav tiko splazili pred prodajalno. Prvi so prišli papirnati vojaki, kmalu za njimi pa še čokoladni. Luna jih je prijetno osvetljevala, ko so se postavljali v dolge kolone. Njihova godba je zaigrala poskočno papirnato in čoko-

Križanka „Mož iz vsemira“

V edoravne: 3. betonirano kopališče; 7. znamenit objekt v Puli - amfiteater; 8. pod; 10. dolgo trajajoča, večna, tudi ženska frizura; 11. Jadranški otok; 12. obedve, ena in druga; 13. medmet izpodbuhanja; 14. gorovje na Češkem; 16. priprave za rezanje; 18. vreme; 19. organ vida; 20. kratica za: tega meseca; 23. kratica za agronom; 25. brez obuvala.

N a v p i č n o : 1. dvoživka, prehivalka mlak; 2. nebesno telo, ki se vrta koli zemlje; 4. ploskovna enota; 5. ime planeta; 6. eden, ena; 8. izdelovalci tapet; 9. prebivalci Anglije; 10. čebelji samec; 15. rotopanje; 17. narobe mi; 18. črna ptica; tudi del neke stvari; 21. ime planeta; 22. otok na Jadranu; 23. nag.

Palindromni rebus

'3 ♪ ♪ P'

Rješitev se bere nazaj!

Reportaža o planšarjih in sirarjih

V ROJSTNEM KRAJU BOHINJSKEGA SIRA

Konjščica, konec avgusta

P ravijo, da je v Bohinju žvanov kot listja in trave in da je vsakemu drugemu dekletu ime Minka...

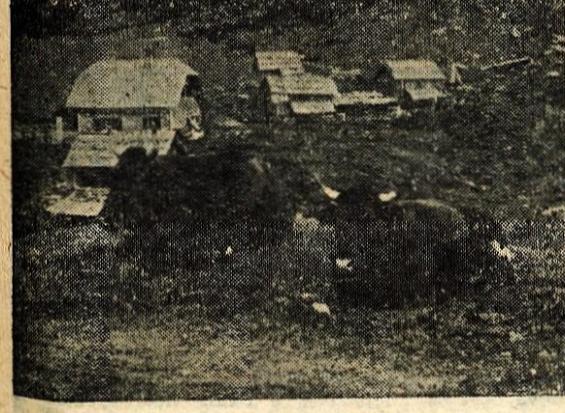
Res je, Minka in Žvanov je precej, vendar niso redke tudi Cilka, Jožice in Francke. Dekleta so hodili doma, ali pa so natakarice, strežnice, planšarice... Vesela in žalostna so to dekleta, vsako s svojo usodo, s svojimi že uresničenimi ali še akutentimi življenjskimi ideali. Vsako s svojimi željami, s tihim, nežnim hrepenjem.

Naj bo tokrat beseda o bohinjskih Minkah, Cilkah, Franckah-planšaricah...

Tisti dan proti večeru so se podile megllice po vrhovih Vernerja, Tosca, Slemenca in Draškega vrha, hribov, ki objemajo čudovito planino Konjščico. Zdaj so se razpotegnile v pajčolan, pa se spet zgostile kot bi hotele pokazati, kaj vse znamo. Poigravale so se z zvončkljanjem kravljev zvonov — vodnic posameznih tropov. Za trenutek so zadušile njihov šum in ga brž spet vračale v dolino. Ko pa je zadnji pramenček svetlobe izginil, so tisto legle na strehe bajtic in planšarskih kočic, kot kolika, ki sedi v gnezdu, polno jajc, češ, saj bomo tudi nocoj, planšarji, bdele nad vami, da boste mirno preživeli še to noč v planini...

Planšar sicer ni poklic kot na primer Šofer, krajčiščar ali strojeveldja. Je bolj tradicija. Posebno v Bohinju še precej pred začetkom našega stoletja...

Trdo je življenje v planinah, pa tudi lepo. Vsako leto so planšarji po 6 mesecih s tropi krav v planinah, sredi divje narave, sonca, dežja, kdaj pak daj tudi toče, odrezani od sveta, od ljudi. Včasih se že naveličajo drug drugega... Dnevi jim minevajo, ne da bi vedeli za nedeljo, praznik, petek ali sredo. Vsako jutro začno isto delo, vsak večer isti pozdrav: »Lahko noč do jutra!«

POČITEK NA PAŠI

Nodi so za planšarje kratek. Poleti jih že ob širih zjutraj zбудi sonce, pozno zvečer ležijo spati. Vsači jutro in vsak večer je treba domolziti krave, ki se pasejo na visokih obrobnikih pašnikov in stelnikov. Včasih je treba proti večeru po svoj trop tudi daleč v hrib. Desetletni Janko, ki že drugo leto planšari, je pripovedoval, da njegov trop vedno najde pot v dolino, pa če je tako oddaljen.

Planšarsko življenje v planinah sem si predstavljal vse bolj idilično kot dejansko je. Ne zato, da ne bi vedel, da delo terja od vsakega, kjer koli je že, celega moža, marveč iz preprostega razloga, ker sem menil, da so življenjski pogoj planšarjev boljši, prijetnejši...

Na Konjščici — planini, katero sva obiskala z našim fotoreporterjem, ni takoj, kot bi moral biti. Planšarske kočice so zanemarjene, v večino od njih pronica dež, kadar dežuje, vsak veterček in katerikrat tudi vihar, je v bajtici krepko čutiti. Brez štedilnikov, brez ustrezne posode in pribora, brez... Saj človek v planini ne more zahtevati udobja, ki si ga lahko privošči v dolini, doma. Toda vsaj najočitnejše življenjske potrebštine kolikor toliko sodobnega človeka, pa lahko danes zahteva tudi planšar. Da, tudi planšar! — Saj je on prav takoj delovan človek in ima pravico do spodobnejšega življensja!

Cilka, mlado dekle, je pristavila na ognjišče kotel, napoljen z vodo, da si bo skuhal žgance. Dobri bodo, zaliti s svežim, dehtetim planinskim mlekom. Z užitkom jih bo pojedila. Jutri si bo skuhal polento, pojutrišnjim testenine in potem spet žgance, polento...

»Kako je, Cilka? Kako živite?«

»Dobro, hvala...« Namuznila se je in nezaupljivo pogledala neznanca, ki sta prišla od kdo. Kod in sedaj sprašujeta njo, Cilka, kako ji je, kako živi? Tega je še manj vajena kot počitka... Sest mesecev dekla v dolini, šest mesecev je planšarica v planini. Vse, kar ima, je delo in to trdo delo. — Kruh ni za vsakega enako mehak in sladak...

»Koliko plače prejemaš za svoje delo, Cilka?«

»Stiri tisoč dinarjev.«

»Samo?«

»Pa še hrano in stanovanje...«

Cilka ni bila prav nič nerodno, mena pa je bilo tam, ker sem čutil, da sem jo spravil v zadrgo.

»Hočete šalicu sveže pomolzenega mleka?«

»Prosim! — Prosim!«

Obema hkrati ne morem pomudit, ker imam le eno skodelico.«

Zejna sva bila in mleko sva v dušku popila. Dobro nama je storilo.

Cilka planšarska koča je bedno opremljena. Ležišče je trdo, no to še ni najhujše. Kuha sama na srednjeveškem ognjišču, oči ima venomer solzne od dima. Cumata je tesna, temna in nepričazna. V neki drugi bajtici pa sva videla povsem drugačno sliko. Vhod je sicer, tako kot pri vseh, vse prej kot pripraven; vendar v njej je bila miza, pogrnjena z leplim, čistim ovojnim papirjem; dekleta-planšarica, ki je stanovala v njej, spi ponoči v spalni sračci; deska, narejena za polico, je tudi prevečljena s papirjem...

Ko sva govorila s sirarjem Arhom o razmerah, v katerih žive dandanes planšarji, sva nekako obširila do podobnega zaključka: položaj ni skoraj nič drugačen, kot pa je bil pred desetletji.

Morda čudno zveni, vendar je res. Drži sicer, da bi bilo pretirano zahtevati v kočah električne grelice, termoforje, električne štedilnike ali celo frizerje, toda...

Na Konjščici ni luči. Časopisov ne dobe, radija nimajo. Planšarji so odrezani od dogodkov po svetu. Zavoljo njih bi lahko, denimo, morje preplavilo vso zemljo od Reke do bohinjske soteske, da oni za to ne bi niti vedeli. — Saj ne gre končno za to, da bi dobili vsak dan dnevno časopisje, vendar bi jih lahko kdo vsaj včasih prinzel. Bi bil mar prevelik izdatek, recimo, da bi zadruža kupila planšarjem radio na baterije? — Ob veternih urah bi lahko skupaj posedeli, zvedeli, kaj se dogaja po svetu in še kakšno razdrli. Zapeli bi... Tako pa — ko zvečer pomolzejo krave, se razkrope po svojih kočah in tam živi vsak po svoje, vsak zase, čeprav jih je vsega skupaj za dobro družino...

Vsaka planšarica ima svoj trop. Krave so od različnih lastnikov. Od treh, štirih kmetov. Planšarica je za tisti čas, ko pase v planinah, njihova uslužbenka. Kaže, da zavisi njihovo življenje in razmere v planinah le od dobre volje kmetov; koliko jih plačujejo, kakšno opremo jim dajo s seboj v planino, kakšno hrano jim posiljajo...

Uvidevnejši in manj izkorisťevalsko usmerjeni lastniki krav omogočijo planšarici znosno in človeka vredno življenje. Toda takih še vedno ni dovolj. Nekateri planšarji za tisti čas, ko so v planinah, niso niti socialno zavarovani, čeprav bi imeli vso pravico do tega. Ne morem se znebiti občutka, da so nekateri še vedno mnjenja, da se za planšarja kot človeka ni prav nič spremenilo oziroma, da ne zasluži boljših življenjskih razmer, kot nekoč.

Zivljenje v planinah je trdo, neizprosno, polno zatajevanja in odrekanja. Za mehkužce tu ni mesta: — V dolini je drugače. Ob sobotah in nedeljah se lahko zavrti... Planšarice pa so tudi mlade in nenaravno bi bilo, če si tega ne bi želele...

Mnogi sicer ne občutijo takoj močno nostalgije za dolino, za novicami, za širjenjem svojega obzorja. Ampak tudi za njih bi bilo treba poskrbeti, vzgajati jih v tej smeri. Saj vendar ni vseeno, ali bodo planšarji tudi razgledani ljudje ali ne. Žive v naši skupnosti in imajo pravico do tega, pa najsi bo to nekateri kmetom prav ali ne. Zdi se, da se mnogi boje razglednejših in samozavestnejših planšarjev tudi zavoljo tega, ker jih potem ne bi mogli več odpraviti za vsakodnevno sedemnajsturno delo le s štirimi tisočaki.

Cilka ima fanta v dolini. Morda bo nocoj prisel? — Skrivorna? — V tesni bajtici bo tudi zanj dovolj prostora. In z jutranjim svitom bo odšel, izgubil se bo med gostimi borovci...

»Te bom dočakala nocoj, moj dragi!« šepeče tihomnjene ustnice, ko stoji pred vhodom v svojo bajto in se nemo ozira proti dolini, kjer je on...

Potem bo tako topo...

Jože Grm, planšar, ima tudi družino v dolini. Zvečer, ko je oddajal mleko, je na vprašanje, če mu je kaj dolgčas, odviral:

»Južri zvečer grem dolni, zjutraj pa nazaj. Veste, lepo je iti iz teh rovt k otrokom, k ženi, vsaj dvakrat na mesec.«

Pa bo veselje doma. Nato spet nazaj v planino, med trope krav, ki so včasih celo bolj pametne kot

BOHINJSKI SIRAR Z BASENGO

Ijudje. Ne hudujte se, če je ta ugotovitev morda koga prizadela.

Pripovedovali so nama, da krave tako dobro poznajo glas zvonca svoje vodnica, čeprav ga jas in morebiti še marsikdo drugi, ne bi tako kmalu razločil od drugih. Ce se, denimo, krava izgubi ali pa se oddalji od tropsa, se brž vzpone na kakšno vzpetino in pozorno posluša. Ker zvončkljanje odmeva daleč napokoli, ujame glas v uho in potem odide v tisto smer.

Zvečer se vsi tropi zberu pred svojimi stajami kjer jih pomolzejo, nato gredo krave k počitku do jutra, ko jih spet pomolzejo...

Z večer in tudi zjutraj navsezgodaj sem sedel v sirarni, edinem novem »poslopju«, ki so ga zgradili na Konjščici še laji. Tu je vse čisto in urejeno. Prihajali so Cilka, Franca, Jože in drugi, odprtani z vrvi, polnimi dehtetega mleka

Iz dneva v dan se ponavljajo isti prizori. Arh stoji za tehtnico, na kateri je obešeno veliko vedro, kamor zlivajo mleko. Tu mleko steha, zapliše, koliko ga je od posameznega gospodarja in nato preliva v posebne posode. V sirarni je pravzaprav rojstni kraj bohinjskega sira, ki je znan daleč napokoli.

Verjetno sem to misel preveč na glas povedal kajti Arh me je slišal in takoj ponosno pripomnil:

CILKA JE PRISTAVILA KOTEL NA OGNJIŠČE, DA SI BO SKUHALA ŽGANCE

»Da, daleč napokoli znanega sira...« — Potem je za hip zastal, kot bi ne hotel dokončati stavka Zazrli se jo vame. Tudi sam sem ga nepremično gledal. Bržas je iz mojih oči prebral skrivenost, o kateri jo morebiti misliš, da zanje ne vem.

»Sir res ni več tisto kakovosti, kot je bil včasih...«

»In zakaj ne?«

»Eh, vojna... — Saj veste, po vojni smo bili zadovoljni z vsem. So sreča, če smo kaj dobili. No, in to je najbrže vplivalo tudi na nas sirarje, ki smo se te lagodnosti nekako privadili... Tudi starodol sirarjev počasi izumira, mlajši, ki so se oprijeli sirarstvu, pa še ne znajo tako dobro delati sira, kot smo ga mi včasih. — Kaj hočete, to je tudi razumljivo. Pri izdelavi našega sira, je potreben razumen znanje tudi dobra mera izkušenj. Znanje na vedno vso...«

Sirarstvo se je začelo v bohinjskem kotu že leta 1889. Prva sirarna je bila v Stari Fužini. Od takrat do danes pa je postal izdelovanje sira že tradicija bohinjskega kota.

Mleko, ki ga pomolzejo, mora imeti ravno pravšo točičobo, zato mu jo, če je ima preveč odvzamejo, kajti sir »ementalec«, mora biti vedno enako masten. Ko zvečer in zjutraj pobero mleko, ga zlijejo v sirni kotel, kjer ga do primerne topote segrejejo (32–35 C). Tako se mleko sesiri. Potem začne to sirno maso »obdelovati«; najprej jo zrejejo s tako imenovano harfo in spet puste za določen čas. Mleko potem s »trnacem« (mešalnikom) premešajo. To maso, tako premešano, puste, da se posuši.

Poseben prst navijejo na »šino«, nato vzamejo maso iz kotla in jo spravijo v za to pripravljeni obod, ki ga je moč regulirati. Lahko je večji ali manjši. Na Konjščici delajo sire, težke 15 do 38 kilogramov.

Ko je ta sirasta masa v obodu, jo zgnetejo in stiskajo ter dajo pod prešo, kjer je dan in noč. Sir, ki je že dobil svojo obliko, rompa nato v solno klet, kjer se mudri dan ali dva, nato ga vržejo v solno kopel. Bohinjski sirarji pravijo tej kopeli »slanamurja«. Tu se sir »kopa« do treh dni. Ko ga dvignejo iz kopeli, ostane v solni kleti še do štirinajst dni. Vendar to še ni tisti sir, ki ga tako radi maličamo... Shramiti ga morajo nato še v kipelno klet, kjer dozoreva, to pomeni, da se nekoliko vzboči.

Sirarna na Konjščici je lepo urejena. Toda vsega še nimajo. Njihova kipelna klet je združena s solno. Pravijo, da bodo sedaj sirarstvu posvetile zadruge v Bohinju nekaj več pozornosti, kot doslej, saj so naši obči gospodarski interesi usmerjeni sedaj v prvi vrsti na pospeševanje kmetijstva, kamor sodi tudi živinoreja. Marsikaj bo treba še urediti, da bo bolje, saj danes morebiti tako nezahetiv kot takoj po vojni.

»Mar ne, tovarni Arh?«

»Seveda ne. In tudi ne bi bilo prav, če bi bil. Morali se bomo pomujati in delati nekaj bolj po zahtevah potrošnikov. Od same slave ne bo nič. Ce bomo nekaj bolje opremili naše sirarne, bomo lahko izdelovali tudi poltrde sire, jogurte, maslo in večjih količinah in...«

Meglice so se razpršile, sonce se je začelo ponujati skozi tu in tam goste oblake... 9. septembra, točno po šestdesetih dneh, jo bodo planšarji s svojimi tropi krav mahnilni niže, na planino Uskovnico. Za njimi bodo z vozom odpeljali šestdeset okroglih, težkih kolobarjev sira...

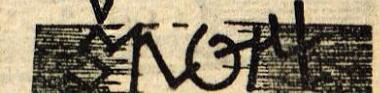
»Nasvidenje, Konjščica, do drugega leta!«

»Nasvidenje prijatelj Arh, Cilka, Franca, Jože...«

Ko sva odhajala, nama je še daleč v dolini — ob bohinjskem jezeru — odmevalo v ušesih zvončkljanje kravjih zvonov...

IZTOK AUSEC

Foto: FRANC PERDAN

KOLESARSKE DIRKE NA BRNIKIH

V nedeljo so bile v Sp. Brnikih kolesarske dirke, ki jih je organiziralo tamkajšnje gasilske društvo z namenom, da se tudi v tem kraju poživi športna dejavn

MIMI
MALENŠEK
KONČ
VIGENCI 67
ROMAN

V obeh vigencih je vrelo delo. Lopute orjaških koles so se vrtele, voda je pršela na vse strani in udarci kladiv so mogočno preglašali šum spenjene vode. Skozi vrata je padal na dvorišče soj razžarenih ognjišč. Aleš se je spomnil, kako mrtva sta bila viganca ob očetovi smrti. Pognala ju je volja enega samega človeka, Zgončevega Dominika. Nehote je začutil do njega občudovanje. Zares, mogel bi ga občudovati, ko bi ne videl neprestano pred seboj prizora, ki mu je bil pravkar priča. Ob spominu na Ano, ki se je vedla tako brezumno, pa je začutil, da ima pred seboj en sam cilj: izriniti Dominika iz vigencev. Globoko v duši ga je bolelo, rad je imel Ano in ni mogel razumeti, kako da se je tako do dna spremeniila. Te spremembe je kriv Dominik in Aleš ga je zasovražil, preden ga je videl.

»Ali namerava Ana Dominika vzeti?« je vprašal čez čas.

»Kaj bo vzela! Dominik bo vzel Ano kakor jastreb kuro, če se mu bo zdelo potrebno,« je pribil Miklavž. »Seveda, diši mu, da bi sedel v našo hišo. Mislim, da si jima pošteno zmešal štreno, ko si se vrnili. Ampak jaz —« Miklavžu so oči nenadoma zažarele, »jaz sem ponosen nate, da boš vedel!«

Fant se je nasmehnil in vstal. »Vigencia bi rad pogledal.«

Šla sta. Miklavž je stopil v spodnji vigenc in hitro povедal kovačem, da se je Aleš vrnil in da namerava ostati doma. Za nekaj minut je delo zastalo, vsi so prisluhnili novici. Ogledovali so si fanta, všeč jim je bil. Potem so kladiva spet zapela staro pesem.

Iz zgornjega viganca je prišel Dominik. Aleš ga je takoj prepoznal, bolj po tem, ker je bil tako zelo podoben staremu Zgoncu kot pa čem drugem, saj se Dominik v svoji delovni obleki ni v ničemer razlikoval od delavcev. Ko je kovač uzrl študenta, je stopil k njemu in mu nekoliko zviška pokimal v pozdrav. Aleš je vtaknil roke v žepe in ga motril, ne da bi se premaknil bliže ali da bi mu celo ponudil roko. Tako je moral Dominik iztegniti desnico.

»Si prišel na počitnice?«

Aleš mu je z nejedvolo segel v roko. »Prišel sem.«

Dominik je takoj začutil, da ga bratranec gleda sovražno, toda prezrl je to in rekel samozavestno in s tistim občutkom premoči, ki je tičal v njem, ne da bi se tega sploh zavedal:

»Potegnil si se pa. Vidim, da ti v mestu ni slabo. Sicer pa nam doma tudi ni ravno sile.«

»To se vidi,« je hladno odvrnil Aleš.

»Delamo, kar naprej delamo.«

»Saj.« Aleš se je prisiljeno nasmehnil. »In ker vam je doma tako dobro, sem se tudi jaz namenil ostati pri svojem.«

Dominik ga je osuplo pogledal. Bil je mnogo bolj preračunljiv kot Ana, ki je v svoji ljubezni čisto pozabila na brata in njegove pravice, kljub temu pa ni nikoli pomisli, da bi fant utegnil zapustiti mesto in se oprijeti obrti.

»Tako? Ali za zmeraj?« je zategnili.

Aleš je vrgel glavo nazaj. — Dominik ni mogel prezreti, kako lepe kostanjeve koderne ima, pa tudi sicer si je moral priznati, da je lep fant, — zviška je pogledal na mnogo nižjega bratranca in menil:

»Zakaj pa ne? Saj je polovica moja!«

»Saj, zakaj pa ne,« je zamoljil Dominik. »Samo tako sem mislil. Zmeraj so pravili, da boš gospod ali nekaj takega.«

»A, tako so pravili?« Študent se je zaničljivo smehjal. »Morebiti si je kdo želel, da bi me ne bilo več domov. Ampak jaz bi bil raje kovač.«

Dominik si je opomogel od osuplosti. Odmaknil se je za korak in rekel mrzlo:

»Prav imas, kar kovačije se primi. Seveda lažje ti bo stati pri nakovalu kot plačati dolgov.«

»Se bo že našel kdo, ki mi bo pomagal,« je odvrnil Aleš.

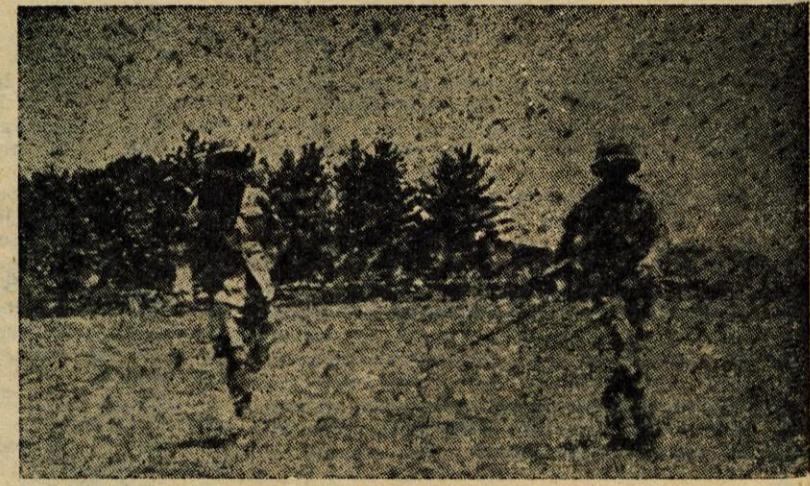
»Stric Filip, a?«

Še ena vojna na Bližnjem Vzhodu

Zaskrbljjen pogled v nebo

Proti nenadnemu napadu ne pomaga nobeno sredstvo. »Vojaka« odprave Združenih narodov, ki v perzijskih puščavah bije »vojno« s kobilicami, poskušata s posebnimi brizgalnami ustaviti nenaden nalet kobilic — vendar je v takem primeru treba močnejših »orožij« (slika desno)

Zgodovinski in drugi zavesti

Z OHRIDI IN PRAKATIČA - Pt. -

Z GORENJSKE

Kamor pridejo kobilice, ostane za njimi razdejanje. Ustaviti jih ne morejo, ne zidovi, ne vrata, če niso popolnoma neprodušno zaprta, kajti tudi majhne špranje zadostuje kobilicam, da pridejo v stavbe in se lotijo živil.

V vojni proti kobilicam sodelujejo tudi »letalske sile«, ki uničujejo sovražnika s potresanjem strupenih sredstev iz zraka.

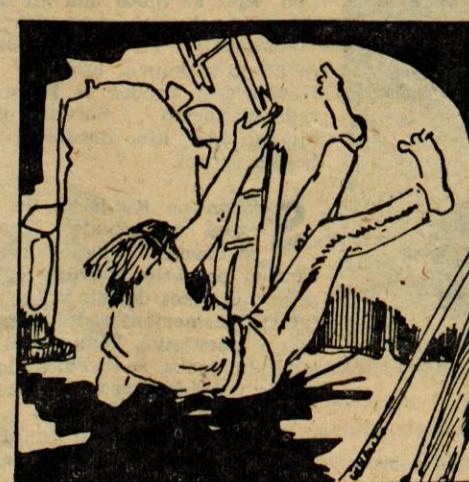
Mesto Kranj so zadele številne nesreče. Proti koncu 14. stoletja so prejeli celjski grofje poleg Kamnika, Kostanjevice, Višnje gore in drugih gradov tudi Kranj s kriškim uradom vred v zastavo. Bili so zelo oblastni v mestu in je nevarnost za mestne svoboščine dosegla vrhunc, ko so poddedovali Celjanu leta 1420 ortenburško posest. Herman Celjski se je po smrti zadnjega Ortenburžana polastil njihovega gradu v Kranju, čeprav bi moral pripasti nazaj Habsburžanom. Slabost Habsburžanov je bila tolika, da so leta 1431 priznali Celjanom grad in se tako z njimi pobotali.

Položaj mesta je postal kritičen, ko je celjski grof leta 1436 cesar proti volji Habsburžanov povišal v državne kneze. Njihov poveljnik v Kranju vitez Kacijamar je s krepko roko tlačil meščane k tlonu. Ni se brigal za pravice mestnega sodnika niti za meje kranjskega deželskega sodišča. Nasprotno pa je podpiral podložnike primorskogradskega urada ter jim dovoljeval sekati les v besniškem gozdu, ki je pripadal kranjskim meščanom.

Ne dolgo potem so izbruhnili boji med obema strankama, ki so se deloma odigravali v šotlini Kranja. Leta 1439 je pridrl Jan Vitovec, vodja celjskih na-

jemniških čet, napadel Turn pod Novim gradom ter ga požgal. Ko sta se naslednje leto sprla brata Friderik in Albreht zaradi delitve dežel, je bil Celjan Ulrik II. najdelavnježji Albrehtov zaveznik. Njegove čete so leta 1442 v temni noči zavzelo Kranj in se utrdile v njem. V pouličnem boju so oplenile tudi župnije cerkev ter odnesle tam shranjene listine meščanov in plemičev z deželje. Morda so bile pri tej priliki uničene tudi listine starih meščanskih svoboščin. Toda oblast Celjanov in vojvode Albrehta je trajala kratko dobo. Dospela je močnejša najemniška vojska vojvode Friderika pod vodstvom Hartmanna s Turna, naskočila in prepelzala mesto obzidje ter zajela nasprotnikove čete s konji in opremo vred.

Smrt zadnjega Celjana leta 1456 je preprečila nastanek celjske države. Začela se je ljuta borba za dediščino. Vitovec se je pojavil zopet z vojsko na Gorenjskem in pustošil. Slabotni Friderik III. je skušal s pogajanjem pridobiti plemstvo. V ta namen je bival tudi od 11. do 13. junija 1457 v Kranju. Sedle po smrti kralja Ladislava Posmrtnika, ki je bil glavna opora nasprotnikov, je bilo vprašanje celjske dediščine, z njo tudi gradu v Kranju, ki je odigral svojo veliko vlogo, rešeno v prid Frideriku III.

TOM IŠČE ZAKLAD
PRIREDIL: IVAN ABRAM
RISE: MILAN BATISTA
MARC TWAIN: DOGODIVSCINE TOMA SAWERJA

Skrinjo sta kmalu izkopala. Ni bila velika; bila je okovana z železjem, zob časa pa jo je že precej načel. V njej je bilo tisoč dolarjev. Že sta hotela zaklad ponovno zakopati, ko sta se domislišli, od kod pravzaprav v hiši lopata in kramp, na katerem je bil, tako se je spomnil tisti Spanec, predno je začel kopati, še ščepac sveže zemlje. »Ali si koga slišal, koga videv?« je dejal Joe. »Ne,« je dejal. »Bova raje odnesla skrinjico. Kaj veš, kdo bi jo nama lahko smuknil.«

»Kam jo bova skrila?« — »Na številko dve, pod križem!« — »Dobro! Dovolj temno je že, da se lahko odpravita.« — Joeju ni dalo miru: »Kdo neki je le prinesel orodje semkaj? Ali meniš, da bi mogel biti zgoraj?« — Dečkoma je zastala sapa, kajti tolovaja sta se namenila po stopnicah. Stopnice so zaškripale, trhli les je počil in Joe je padel na tla. Dečka sta imela sreč v grlu, tolovaja pa sta po tem neuspehu sklenila oditi.

Ta dogodivščina, v kateri bi je lahko dečka skupila, so jima je močno vtrsnila v spomin. Toma so dogodki tega dne še v sanjah pregnali. Zdebel se mu je, da je že imel bogati zaklad v rokah, pa se mu je pod prsti izpremenil v nič. Zjutraj se je zbudil bolj izmučen kot predno je legel spat. — Sanje so ga izmučile in ni mogel verjeti, da bi se to lahko resnično zgodilo, kar sta prejšnji dan preživel s Huckom. Zato je sklenil prepričati se o tem, ali je bilo res ali ne. Pogolnili jo zajtrk in šel iskat Hucka.

Huck je sedel na robu plitvega colna ob reki in brezbrizno bingljal z nogami po vodi. Tom je prišel do njega: »Pozdravljen, Huck!« — »Pozdravljen!« — Potem sta ugotovila, da sta prejšnji dan resnično preživel grozečo trenutku. Toma pa je le mučila tista »številka dve«, o kateri sta govorila tolovaja. »Več kaj, Huck, morda pa je to številka kakšne hiše?« — »Ne, Tom, ne bo! Če pa je, ni v tem mestu. Tu se hiše sploh brez številki!« — Molik. — »Najbrže je to številka kakšobe kje v gostilni!« — »Bova že to red razvezljala...«